

Notulen van de openbare vergadering van de raad van de gemeente Tynaarlo, gehouden op dinsdag 25 maart 2008 om 20.00 uur in de vergaderzaal van het gemeentehuis, Kornoeljeplein 1 te Vries.

Aanwezig: de raadsleden, te weten, de dames T.A.M. Buis en ir. C.H. van den Berg-Huisman, de heer H.J. Bolhuis, mevrouw G.B. Bomhof-Ruijs, de heer J. Brink, mevrouw A.E. Brinkman, de heer P. van Es, de dames J. van Gelder-van den Berg en N. Hofstra, de heren J. Hoogenboom, A. Kalk, C.H. Kloos, R. Kraayenbrink, L.M. Kremers, A.M. Meerman, G. Pieters, R. Prins, O.D. Rietkerk, J.L. Stel, J. Talens en de dames T. Terwal-Arends en R.R.M. Zuiker.

De wethouders, te weten, de heren mr. Ing. J.D. Frieling, H. Kosmeijer en H. Assies

Voorzitter : de heer J. Rijpstra
Griffier : de heer J. L. de Jong
Notuliste : mevrouw Y. van Duijn, Notuleerservice To The Point

1. Opening / mededelingen

De voorzitter opent de vergadering van de raad van de gemeente Tynaarlo en heet alle aanwezige leden, de leden van het college, de steunfractieleden, de vertegenwoordigers van de pers, de ambtelijke ondersteuning, alsmede de luisteraars van Radio Loep en belangstellenden op de publieke tribune, hartelijk welkom.

Allereerst geeft de voorzitter het woord aan mevrouw Ter Wal van Gemeentebelangen.

Mevrouw Ter Wal geeft aan, als eerbetoon aan Janny Buring en aan de Drentse taal, in het kader van maartmaand dialectmaand een gedicht voor te dragen uit de gedichtenbundel van Anne Doornbos, gemeentesecretaris van de gemeente Noordenveld.

Het dörp

As de boerhoorn klunk tussen de lege schuren
vanof de brink, dan gungen wij mekaor integen
over zaand- en flintenpadties tussen meidoornhegen.
Wij keuzen volmacht, ette, schulde uut de burenen.

Wat telde was mandieligheid en naoberplicht
en bijkaans niks bleef hier verbörge.
Wij dreugen zwiegend oonze zörge
verleuren aandern nooit uut 't zicht.

Zaand weur asfalt, 't laand weur openlegd,
wij riedt mekaor veurbij, heft nog opzied
de haand, te drok, te veul en te min tied.
Wij kiest een raod ienmaal in zoveul jaor.

In stee van plichten hebt we tegenwoordig recht
op inspraak, heur en wederheur, bezwaor.
Op dörpentoer wordt B en W wat zunigies onthaold,
de liekstee van de herindeling schraolt.

De snelweg dommiet nog allent een kabel,
het huus zo klein, de wereld ruum.
Wij kiest veur vier jaor digitaol
de mooiste praoter van het stel.
En daornao sluit we,
bezörgd om eigen lief en goed,
de deuren en gerdienen.
Het dörp niet groter as de achtertuun.

Voor wie het niet zo begrepen heeft, geeft mevrouw Ter Wal als tip, dat de historische vereniging ook een cursus Drents geeft.

De voorzitter geeft aan dat hij het na drie jaar wel een beetje kan verstaan. Wethouder Frieling zal vervolgens enige uitleg geven bij een persbericht "Afalcontainers in Zeegse niet gecertificeerd".

Wethouder Frieling zegt dat Anne Doornbos er mede verantwoordelijk voor is dat de wethouder onlangs werd genomineerd voor een prijs voor praten in dialect. Spreker zal dat nu niet doen omdat zijn voertaal het Gronings is en dat past natuurlijk niet in deze Drentse raadszaal. Daar kan natuurlijk ook heel genuanceerd over gedacht worden, want wat is nu de mooiste taal die er bestaat.

De wethouder brengt in herinnering dat er drie afvalcontainers zijn geplaatst in Zeegse. Dit is zeer geavanceerde apparatuur, die de inworp van afval weegt en deze gegevens aan de hand van een pasje doorgeeft aan de administratie. Dit werkt allemaal perfect en er is niets op aan te merken. Vorige week heeft de instelling, die in de plaats is gekomen van het vroegere IJkwezen, Verispect, een inspectie gedaan. Daarbij is geconstateerd dat er een certificaat ontbreekt. Daardoor kan de weeginstallatie niet goedgekeurd worden. Wettelijk komt er een verbod om te wegen. Dit betekent niet dat de containers niet bruikbaar zijn. De mensen kunnen hun afval brengen. De weegresultaten mogen echter niet gebruikt worden. Wel het feit, dat men brengt, maar niet dat er gewogen wordt. Dat betekent, dat uit de aanslagen die net verstuurd zijn, betreffende de kwartalen drie en vier van vorig jaar, het variabele deel geschrapt moet worden. Mensen die al betaald hebben krijgen het geld terug. Mensen die nog moeten betalen kunnen dat, voor wat betreft de kilo's achterwege laten. Zoals gezegd is het een geavanceerd systeem, dat overigens al is toegepast in de

gemeente Veghel. Van dit type bak en systeem bestaat een gecertificeerd exemplaar. De wethouder geeft aan, dat er wat kleine aanpassingen moeten worden doorgevoerd aan de systemen, om deze gelijk te maken aan het reeds gecertificeerde systeem, zodat ook deze in aanmerking komen voor certificatie. Er is overleg met de leverancier en waarschijnlijk morgen wordt de leverancier gesommeerd om dit zo spoedig mogelijk in orde te maken. Het is aan de zeer trage reactie of zelfs aan het ontbreken daarvan, van de leverancier te wijten, dat het benodigde papier ontbreekt. Er wordt hard aan gewerkt, maar tot dan zal het inderdaad betekenen, dat de kilo's niet in rekening gebracht kunnen worden. Gelukkig gaat het niet om buitengewoon grote bedragen.

2. Vaststellen agenda

De heer Prins van de Partij van de Arbeid wil agendapunt 10, Vaststellen Milieuprogramma 2008, laten vervallen en opschuiven tot over een week of zes. Dan wordt het milieubeleidsplan 2008/2011 definitief vastgesteld. Om daar niet op vooruit te lopen stelt spreker voor agendapunt tien uit te stellen.

De heer Van Mombergen, Leefbaar Tynaarlo, zegt dat zijn fractie het milieuprogramma behoorlijk heeft doorgenomen. De fractie is van mening dat het vanavond wel behandeld moet worden.

De heer Stel stelt het op prijs als dit soort voorstellen in het presidium aan de orde komen, aangezien dit voorzien had kunnen worden.

De heer Prins vraagt zich af wat de heer Stel bedoelt.

De heer Stel geeft aan, dat wanneer het presidium een raadsvoorstel vaststelt zoals het voorligt, er ook kan worden aangegeven dat niet akkoord wordt gegaan met het voorstel, maar dat het wordt doorgeschoven naar een moment waarop het andere milieuonderdeel besproken wordt. Dat is de achterliggende gedachte.

Mevrouw Van den Berg van D66 heeft de afstemming van beide al naar voren gebracht in het presidium. De meerderheid was echter van mening dat de agenda zo door moest gaan. Wat dat betreft ontgaat de logica, waar de heer Prins op doelt, haar ook.

Wethouder Assies zegt dat dit jaarprogramma moet worden vastgesteld door de raad, omdat het een wettelijke plicht is. Aangezien het jaar al een stuk gevorderd is, lijkt het spreker geen goede oplossing om het uit te stellen. Vorig jaar is het jaarprogramma ook vastgesteld zonder een meerjarenbeleidsprogramma. Het oude programma was afgesloten en geëvalueerd en op basis daarvan is gestart met een nieuwe procedure. Toen is ook niet opgemerkt dat een milieubeleidsplan ontbrak en dat derhalve het jaarprogramma niet kon worden vastgesteld. Er is ook sprake van veel formele zaken in het kader van vergunningverlening en handhaving. Het is een beheersprogramma. In de ogen van de wethouder kan het wel vastgesteld worden.

De heer Van Es van Gemeentebelangen heeft met belangstelling de argumentatie van de wethouder aangehoord. Het maakt op spreker echter weinig indruk. Hij krijgt niet de indruk dat het zoveel haast had.

De voorzitter vat samen, dat het voorstel van de heer Prins is om agendapunt tien uit te stellen. Dit voorstel wordt gesteund door de fracties van de PvdA en D66. De overige fracties zijn tegen, zodat het voorstel niet is aangenomen en agendapunt tien op de agenda blijft staan. Aangezien er verder geen opmerkingen over de agenda worden gemaakt wordt de agenda conform vastgesteld.

3. Vaststellen van het verslag van de raadsvergadering van 11 maart 2008 en vaststellen actielijst.

Mevrouw Van den Berg geeft ten aanzien van de actielijst aan, dat de vorige keer is gesproken over de Grote Veen. Er kwam een toezegging van de wethouder om vóór de zomervakantie met een startnotitie te komen. Spreekster wil dit punt graag vermeld zien op de actielijst.

De heer Hoogenboom zegt ten aanzien van zijn inbreng, dat op pagina 11 een wat kromme zin staat. Het is best mogelijk dat deze zo is uitgesproken, maar is niet zo bedoeld. Er staat zoiets als: "Hij denkt dat de beren en leeuwen die we tegen kunnen komen vanwege wijzigingen in het contingent woningen". Dat is een zin die niet loopt. Als spreker het zo heeft gedaan, heeft hij het verkeerd gedaan. Hij stelt voor het te wijzigen in: "Hij denkt dat wij beren en leeuwen kunnen tegenkomen vanwege wijzigingen in het contingent woningen". Zo heeft de heer Hoogenboom het bedoeld.

De voorzitter blijft het een mooie cryptische zin vinden. Dat heeft echter een andere reden.

De heer Hoogenboom geeft aan, dat het om het nageslacht gaat.

De voorzitter is van mening dat de heer Hoogenboom zijn voorman, de minister, wel heel goed volgt, over dat nageslacht.

Het verslag wordt vervolgens onder dankzegging vastgesteld. De actielijst wordt eveneens vastgesteld, met de voorgestelde wijziging.

4. Vragenrecht

Hiervan wordt geen gebruik gemaakt.

5. Spreekrecht

Hiervan wordt geen gebruik gemaakt.

6. Behandeling agendapunten ten aanzien waarvan gebruik is gemaakt van het Spreekrecht

Er zijn geen agendapunten ten aanzien waarvan gebruik is gemaakt van het Spreekrecht.

7. Jaarverslag 2007 Rekenkamercommissie Tynaarlo

De heer Prins geeft aan dat de fractie van de PvdA akkoord gaat met het voorstel. De fractie wil de Rekenkamercommissie wel vragen om volgend jaar, dus in 2009, rekening te houden met het budget dat is toegewezen, zijnde €1 per inwoner. Vorig jaar is een bedrag overgeheveld omdat er nog maar een half jaar gewerkt was en er wellicht wat extra nodig was voor 2007. De heer Prins stelt voor om niet elk jaar een bedrag over te hevelen. Het lijkt hem logisch dat meegegaan wordt in dezelfde cycli en kaders die gesteld worden aan andere onderdelen en zaken. Als er een keer een jaar een hoger budget nodig is dan de €1, dan moet dat van te voren worden ingediend en dan kan de raad er een besluit over nemen.

De voorzitter merkt op, dat in de voorbereiding is verzocht om vragen van te voren te stellen, zodat ook de voorzitter van de Rekenkamercommissie er op kan reageren. Het is voor het college lastig om nu te antwoorden.

De heer Prins geeft aan dat het meer iets is wat hij de Rekenkamer wil meegeven.

De voorzitter zegt toe dit aan de Rekenkamer mee te zullen geven.

Vervolgens wordt het Jaarverslag Rekenkamercommissie Tynaarlo 2007 goedgekeurd en vastgesteld.

8. Meerjarenplan onderwijshuisvesting

De heer Kloos zegt dat in zijn stuk staat: "Fout, verwijzingsbron niet gevonden". Hij verzoekt de voorzitter om een uitleg.

De voorzitter kan het niet uitleggen maar weet dat het verwijderd kan worden. Het was een fout in de tekstverwerking.

De heer Rietkerk van GroenLinks heeft een korte vraag. Het voorstel is duidelijk en helder. Als de budgetten zijn verdeeld over de scholen, wat gebeurt er dan als er echt iets misgaat ingeval er niet voldoende geld bij die school is om een groot probleem op te lossen. Gedacht kan worden aan een ingestort plat dak.

Wethouder Frieling geeft aan dat noden die niet direct uit dit budget gedekt kunnen worden, aangevraagd kunnen worden via het reguliere huisvestingsbudget. Als er sprake is van een echte calamiteit, moet er met elkaar naar geld worden gezocht. Het college zal dan een

voorstel doen voor dekking van die calamiteit.

De voorzitter constateert, dat het Meerjarenplan onderwijshuisvesting, waarbij een bedrag beschikbaar wordt gesteld van € 1.232.807 voor onderwijskundige vernieuwingen, aanpassen functionaliteit en modernisering van de huidige schoolgebouwen, hierbij is goedgekeurd.

Vervolgens wordt conform het voorstel van het college van Burgemeester en wethouders d.d. 22 januari 2008 besloten.

9. Aanpassing Algemene Plaatselijke Verordening 2005 in verband met intrekking WOR

De voorzitter constateert dat er geen woordmeldingen zijn.

Vervolgens wordt conform het voorstel van het college van Burgemeester en wethouders d.d. 4 maart 2008 besloten.

10. Vaststellen Milieuprogramma 2008

De heer Van Mombergen zegt dat 'leefbaar' hoog in het vaandel van Leefbaar Tynaarlo staat en dus heeft het milieuprogramma 2008 bijzondere aandacht van Leefbaar Tynaarlo gekregen. Dit is voor 2008 een erg belangrijk document. Het gaat immers over milieuzorg, duurzaamheid, afval, bodem, luchtkwaliteit, geluid en water. Kort samengevat, wat zal er het komende jaar aan onze leefomgeving gedaan worden. Leefbaar Tynaarlo wil met zijn allen een bijdrage leveren aan het verminderen van de klimaatverandering en het verbeteren van de huidige kwaliteit van de leefomgeving. Grote wettelijke veranderingen staan ook op stapel, zoals het Activiteitenbesluit, Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht, Besluit landbouwmilieu, Wet geurhinder en veehouderij, Wijziging van de Wet ammoniak en veehouderij enz. Het verbaast de heer Van Mombergen dan ook dat dit stuk het niet verder heeft geschopt dan de akkoord agenda. De fractie zal de bijdrage dan ook kort houden.

Zoals eerder is gebleken heeft Leefbaar Tynaarlo waardering voor het team Milieu van de gemeente Tynaarlo. Deze zijn uit een diep dal gekropen en leggen nu toch een stukje kwaliteit neer. Ook signalen worden opgepakt. Een paar maanden geleden bracht de heer Kloos, Wonen++ ter sprake. Grote wazige blikken in de raadszaal waren zijn deel. Maar het staat nu in het milieuprogramma vermeld. De complimenten van Leefbaar Tynaarlo.

De fractie maakt zich echter zorgen over de uitvoering van het milieuprogramma. Aan bodembeheer mag maar 429 uur worden besteed. De taken zijn: Bodembeleidsplan, Asbest, Actief bodembeheer, Bodemtoets, Bodemonderzoek, Bodemsanering en Bodembeheer. De wethouder mag eens uitleggen hoe het mogelijk is en haalbaar. Aan de andere kant worden nog steeds de denkbeelden van het actiegroepje van Duurzaam Tynaarlo via de politiek aan ons gepresenteerd. Mensen die een woning bouwen weten

echter zelf wel hoe zij het beste kunnen bouwen. Regels zijn er genoeg. Goede architecten ook. Laat de gemeente deze uren dus voor betere milieudoelinden inzetten en aan een eigen duurzaamheid.

Mevrouw Van Gelder van het CDA geeft allereerst de complimenten voor het stuk. Wat voorligt is een prima plan. De fractie mist echter de financiële consequenties en had er graag een financiële onderbouwing bij gezien. Zeker daar het college zegt, dat er bij de voorjaarsnota naar middelen zal worden gezocht. Is er dan zicht op, dat er nog zoveel geld is, dat er dekking gevonden kan worden? Het CDA ziet de voorjaarsnota toch wel als een opmaat naar de begroting. Als er geen dekking is, wat kan er dan in 2008 gebeuren. De fractie vindt het jammer dat de financiële paragraaf ontbreekt.

Mevrouw Zuiker van GroenLinks leest in het milieuprogramma 2008, dat het college koploper wil zijn op het gebied van duurzame ontwikkeling en een lokale bijdrage wil leveren aan het tegengaan van klimaatverandering. GroenLinks staat daar helemaal achter. De fractie ziet op dit gebied echter meer mogelijkheden, dan nu beschreven in het milieuprogramma. Het gaat om energiebesparing. GroenLinks stelt voor om bij milieucontroles bij bedrijven niet alleen te letten op afvalstoffen of uitstoot, maar ook te letten op energiebesparing. De milieuwet schrijft immers voor, dat bedrijven verplicht zijn energiebesparende maatregelen te nemen als deze zich binnen vijf jaar terugverdienen. Graag hoort mevrouw Zuiker de mening van de wethouder hier over. Uit het programma kan worden opgemaakt, dat in 2008 geen acties worden ondernomen op het gebied van natuur- en milieueducatie. Is dat juist, en zo ja, wat is hiervan dan de reden.

Mevrouw Van den Berg van D66 geeft aan dat de vorige wethouder milieu het niet nodig vond jaarlijks een milieuprogramma in te dienen. Deze wethouder gelukkig wel. De fractie vraagt zich wel af, wat de basis is van dit milieuprogramma. Hoort het niet bij het milieubeleidsplan, dat nog ter visie gelegd moet worden? De logica ontbreekt. Een programma moet toch worden gemaakt op grond van beleid. Vorig jaar is er een soort schemersituatie geweest. Het houvast daaraan is niet helemaal duidelijk. Bovendien moet een programma voor het komende jaar en het geld dat je daar voor beschikbaar stelt toch samengaan met de begrotingstijd. Er moet toch duidelijk zijn wat gaat gebeuren. Waarom, wethouder, is dit programma zo laat en waarom ontbreekt de onderbouwing met het milieubeleid dat nog vastgesteld moet worden. Er staat wel, dat er sprake is van allerlei nieuwe regelgeving, activiteitenbesluit, milieu-informatiesysteem implementatie. Over het algemeen wordt de raad op de hoogte gebracht van allerlei nieuw beleid. Mevrouw Van den Berg denkt dat het zinvol is om de raad op een avond al deze, nieuwe ontwikkelingen te laten horen, weten en zien, zodat de raad ook weet waarover zij besluiten moet nemen.

Wethouder Assies hecht wel aan een jaarplan, omdat op basis daarvan ook kan worden geëvalueerd, gezien kan worden wat er bereikt is. Er is onduidelijkheid over de relatie tot het Meer Jaren Milieu Beleidsplan. Dit Jaarplan is nog gebaseerd op de oude indeling. Bij vergelijking van de beide documenten blijkt dat het Meer Jaren Milieu Beleidsplan helemaal gericht is op het structuurplan. Dit is een hele andere visie en daarom heeft het ook extra

tijd gekost om het helemaal anders op te bouwen. Er is gezegd, dat milieubeleid niet meer zelfstandig is, maar geïntegreerd moet worden in het totale gemeentelijk beleid. Vandaar dat het gebaseerd is op de thema's die in het structuurprogramma genoemd zijn. Dat geldt ook voor het landschapsontwikkelingsplan, waterplan, rioleringsplan enz. Als deze zaken worden gekoppeld aan een integraal structuurplan. Dat kost tijd en vraagt inspraak. Zo wordt gevraagd met het Milieubeleidsplan de inspraak in te gaan. De wethouder vindt het noodzakelijk om beschreven te hebben wat er dit jaar gaat gebeuren, waar op wordt ingezet en welke keuze er gemaakt wordt. Een aantal fracties heeft aangegeven het document in die zin helder te vinden en daar verder mee te kunnen. Het CDA geeft aan de financiële onderbouwing te missen. Alles wat in dit document staat kan uit de reguliere begroting betaald worden. Een deel wordt nog betaald uit Bans 1, een stimuleringssubsidie van het Rijk, in het kader van het klimaatbeleid. Dat wordt dit jaar afgerond. Momenteel wordt Bans 2 aangevraagd. Op basis van al dat soort projectsubsidies kan dit jaarprogramma worden uitgevoerd. Hier is dus geen extra geld voor nodig. Wel in het kader van het Meer Jaren Milieu Beleidsprogramma. Daar staat ook in aangegeven, dat het mee wordt genomen in de Voorjaarsnota.

Ten aanzien van bodembeheer moet als een goed rentmeester adequaat toezicht worden gehouden, gemeten worden en in de gaten gehouden worden wat er speelt. Verder hoe er met gronden wordt omgegaan en hoe gronden verplaatst worden. De lastige locaties, qua vervuiling, vallen onder de provinciale verantwoordelijkheid. Daar heeft de gemeente een ondersteunende rol. Dat houdt in dat, zoals hier beschreven, er voldoende uren zijn voor meten, in beeld brengen wat er speelt en de gronden vervoerstromen in beeld brengen. Er zijn dus verschillende rollen. Het is niet zo, dat de gemeente geen rol speelt, maar meer in ondersteunde zin en in financiële zin, zoals de raad weet. Dus als er iets moet gebeuren mag Tynaarlo de portemonnee trekken.

Ten aanzien van bouwen is de insteek, en dat vraagt nogal een omschakeling in denken, dat Bouw en Woningtoezicht de rol langzaam gaat verschuiven van toezien op regelgeving naar advisering. De burger moet verleid worden om het maximale te doen om te beantwoorden aan de milieudoelstellingen. Dat is een nieuwe insteek. Niet alleen kijken of aan de regels van het bouwbesluit wordt voldaan, maar bezien of men in staat is er een 'plus' in te gieten. Er kan ook bereikt worden, dat veel investeringen in korte tijd terug verdiend worden. Het is een misvatting, dat investeringen in het kader van duurzaam bouwen, alleen maar geld kosten. Veel investeringen zijn best terug te verdienen. Niet alles, zo is zonne-energie nog een probleem. Warmte/koude opslag is echter best terug te verdienen. Dat soort zaken kan beter in het kader van advisering worden aangeboden, dan op basis van regelgeving.

D66 vroeg naar de logica. Op basis van een oude indeling, nieuwe regelgeving en allerlei ontwikkelingen is de wethouder best bereid, om in het kader van het traject Milieu Beleidsplan nog een informatieve sessie te houden, voordat deze definitief vastgesteld wordt. Het wordt vrijgegeven voor de inspraak en dan komt er nog een informatiebijeenkomst voor de raad. Er kan dan worden doorgesproken wat er allemaal verandert. Er moet gedacht worden aan vergunningsplicht of meldingsplicht en dat soort zaken. Er gaat nogal wat veranderen. Wethouder zegt toe de raad daar in bij te praten.

GroenLinks noemde energiebesparing. Voor bepaalde instellingen geldt dat als zij een

bepaalde omvang hebben van energieverbruik, er bepaalde dwingende eisen gesteld kunnen worden. Er zijn daarover schriftelijke vragen gesteld, die ook in die zin beantwoord zullen worden. Dit jaar zit het nog niet in het activiteitenprogramma. De bedoeling is om dat volgend jaar mee te nemen.

Met milieu- en natuureducatie wordt volop doorgegaan. Het staat ook genoemd, maar valt onder ruimtelijke ordening. Milieu betaalt mee. Er doen 15 scholen aan de milieu- en natuureducatie mee, in de portefeuille van wethouder Frieling. Milieu betaalt daar € 15.000 aan mee, samen met de scholen. IVN, het professionele gedeelte, ondersteunt daarbij met allerlei lespakketten en docenten worden geschoold. Het programma wordt volgend jaar ook uitgebreid. Als er meer scholen mee willen doen kunnen die er ook gebruik van maken. Daar wordt volop in doorgegaan.

Mevrouw Van Gelder geeft aan blij te zijn dat er voor dit jaar geen financiële problemen zijn. Een betere onderbouwing op schrift zou toch op prijs worden gesteld. Weet de wethouder dus na 19 februari dat er voldoende middelen zijn voor dit jaar?

Wethouder Assies zegt dat in het uitwerkingsprogramma de uren staan genoemd, de reguliere uren. Er is geen extra capaciteit voor nodig. Het zijn met name uren die een budgettaire rol spelen. Die zijn, in het kader van de begroting van dit jaar, geprogrammeerd. Daarnaast is er nog een aantal projectsubsidies.

Mevrouw Van den Berg concludeert dat er een uitgebreid programma is opgesteld op grond van de oude situatie. De verwarring komt doordat de wethouder aangeeft dat het, nog vast te stellen Milieu Beleidsplan, als uitgangspunt meegenomen is bij dit milieuprogramma. Dat brengt de grote verwarring te weeg. Waar is dat wel en waar is dat niet gebeurd. Wat dat betreft is het jammer dat het zo laat is. Inhoudelijk is er niets mis mee, er staan allemaal prima dingen in. In ieder geval is dit gebeurd en mevrouw Van den Berg is blij met de toezegging dat de raad door de wethouder zal worden voorgelicht.

De voorzitter constateert dat de raad instemt met de vaststelling van het Milieuprogramma 2008.

Vervolgens wordt conform het voorstel van het college van Burgemeester en wethouders d.d. 19 februari 2008 besloten.

11. Begraafplaatsenbeleid

De voorzitter geeft aan, dat het gevraagde besluit is, om de uitgangspunten voor het begraafbeleid vrij te geven voor de inspraak. Spreker herinnert zich dat het initiatief enige tijd geleden is uitgegaan van het CDA, dat hierbij als eerste het woord krijgt.

De heer Kremers beaamt dat het initiatief ooit is gekomen van het CDA. Wat nu voor ligt is het bespreken van een discussienota. Er heeft al een heel stuk in het Dagblad van het Noorden gestaan. Wat daar in stond was niet verkeerd. Het heeft echter bij veel mensen de

indruk gewekt, dat dit al het nieuwe begraafplaatsenbeleid is. Dat is zeker niet het geval. In al zijn wijsheid heeft deze raad besloten dat de tarieven voor begraven eigenlijk kostendekkend zouden moeten zijn. Op basis daarvan is besloten de tarieven jaarlijks met 10% te verhogen. Dat was voor het CDA toen aanleiding om met een initiatiefvoorstel te komen en te bezien of de beheerskosten van begraafplaatsen niet op een andere manier bekeken konden worden. Er is toen in samenwerking met de ambtenaren een informatieavond voor deze raad geweest. Het is deze raad gelukt om op die avond kaderstellend bezig te zijn. Het college heeft toen min of meer de opdracht gekregen om vanuit de optiek van beheerskosten te bezien of ook op een andere manier dan middels tariefverhoging, gekomen kan worden tot kostenbeheersing. Er zijn zelfs voorbeelden genoemd van boven elkaar begraven, het ruimen van graven, het op een andere manier omgaan met openbaar groen enz. Wat nu voorligt, is een discussienota waarin al die uitgangspunten zijn neergelegd. De heer Kremers is van mening, dat het college respect verdient, door ook de gevoelige onderwerpen in deze discussienota neer te leggen. De raad kan nu ook bepalen welke onderdelen wel de inspraak in kunnen en van welke onderdelen gevonden wordt, dat het op dit moment niet zou moeten gebeuren. Dat is per slot van rekening de taak van de raad.

In de notitie staan een aantal punten waar het CDA het mee eens kan zijn. Weliswaar met wat nuances. Spreker wil dan ook beginnen met een van de gevoelige onderwerpen, het ruimen van graven. Het CDA heeft geen enkel probleem met het ruimen van graven waar geen belangstelling meer voor is. Die nuance moet even extra benadrukt worden. Er zijn diverse graven die niet meer worden beheerd. Waar zelfs grafstenen op staan, die niet meer leesbaar zijn en waarvan geen enkele belangstellende of rechthebbende meer bekend is. Het lijkt het CDA goed, om binnen de regelingen die daarvoor gelden, en dat is allemaal keurig neergelegd in de wet op de lijkbezorging, deze graven te ruimen zodat ze opnieuw gebruikt kunnen worden. Het CDA is het ook eens met het dubbeldiep kunnen begraven. Een term die in de rapporten gebruikt wordt. Wij bedoelen dan 'boven elkaar' begraven. In ieder geval op de Walakker in Zuidlaren en de Eswal in Vries. Een nuance die de heer Kremers wil aanbrengen is, dat dit niet verplicht gesteld moet worden, zoals in het rapport staat. De fractie wil het optioneel houden. Daar waar mensen graag naast elkaar begraven willen worden moet die mogelijkheid gegeven worden. Mensen die niet de mogelijkheid hebben om boven elkaar begraven te worden, moeten die mogelijkheid nu ook krijgen. Zeker als dat leidt tot kostenreductie voor het begraven zelf. Daardoor blijft begraven namelijk ook haalbaar voor mensen met een minder hoog inkomen. Op pagina zes en zeven van het rapport van Genius Loci, staat ten aanzien van begraafplaats De Duinen een tegenstrijdigheid. Op pagina zes wordt melding gemaakt van geen grondwaterproblematiek. Op pagina zeven wordt, ten aanzien van dezelfde begraafplaats gesteld, dat de grondwaterstand over het algemeen te hoog is. Het betreft bijlage Begraafplaatsen gemeente Tynaarlo – begraafbehoefte en capaciteit, punt 3.3.2 op pagina zes en punt 3.3.3 op pagina zeven. Als er geen grondwaterproblematiek zou zijn, zoals op pagina zes vermeld, zou ook op die begraafplaats dubbeldiep begraven kunnen worden.

Het CDA is het er ook meer eens, om de kosten van de functie openbaar groen niet ten laste te laten komen van de begraafplaatsexploitatie. Daarmee wordt gezegd, dat begraafplaatsen gezien kunnen worden als openbaar groen. Een begraafplaats is openbaar

toegankelijk, voor iedereen. Ook daar wil het CDA een nuance in aanbrengen. Op het moment dat dit gebeurt, moet het ambitieniveau van de begraafplaatsen hoog blijven. Dat mag niet afzakken naar het normale niveau bij openbaar groen, sober en degelijk. Deze drie punten mogen van het CDA de inspraak in. Laat de bevolking daar zijn zegje maar over doen. Het zijn uitstekende manieren om de kosten te reduceren en beheersbaar te houden.

Mevrouw Van den Berg vraagt of de heer Kremers de functie openbaar groen helemaal wil toewijzen aan de begraafplaatsen of slechts gedeeltelijk. Dat is ook een optie.

Wat de heer Kremers betreft, helemaal.

Mevrouw Van den Berg stelt dat het extra werk om het hoge niveau te krijgen dus ook niet naar de begraafplaats gaat.

De heer Kremers beaamt dat het onderhoud van de begraafplaatsen in zijn geheel naar openbaar groen gaat. Wel het ambitieniveau hoog houden! Er staat verder een heel gevoelig onderwerp in deze discussienota, het sluiten van begraafplaatsen, met name die aan de Oude Coevorderweg en een aantal begraafplaatsen in Eelde. De heer Kremers heeft, letterlijk, mensen huilend aan de telefoon gehad. Mensen die op de Oude Coevorderweg een partner begraven hebben liggen en die meenden daar naast begraven te kunnen worden. Nu hebben zij het idee, zelf op een nieuwe begraafplaats te worden begraven, waarna de partner wordt opgegraven en ernaast op de nieuwe begraafplaats wordt neergelegd. Toen de heer Kremers dit las liepen de koude rillingen hem over de rug. Dit moet je niet willen! Dit ligt zo gevoelig, dat het CDA dit onderdeel in elk geval uit de inspraaknotitie wil halen.

Ten aanzien van het kostenaspect het volgende. Volgens het rapport van Genius Loci zijn er verschillende manieren om de kosten te drukken, te reduceren. Ten eerste kan het gemiddelde grafoppervlak worden verkleind van 25 m² naar 10 tot 12,5 m². Ten tweede het laten meebetalen aan het onderhoud van de begraafplaats door rechthebbenden, die het recht hebben voor onbepaalde tijd. Ten derde het boven elkaar begraven. Ten vierde het voorlopen bij een begrafenis beëindigen, althans door ambtenaren van de gemeente. Ten vijfde het ruimen en opnieuw gebruiken van graven. Duidelijk is Genius Loci ook in haar conclusie. Geconcludeerd kan worden, dat realisatie van een kostendekkende exploitatie op korte termijn niet haalbaar is. Het verhogen van de tarieven is, zeker na doorvoering van de geplande verhoging, nauwelijks mogelijk, aldus Genius Loci. Dit terwijl de kosten van het onderhoud relatief laag zijn. Om een kostendekking op langere termijn na te streven zal met name het uitbreiden van de begraafplaatsen minimaal toegepast moeten worden. Een conclusie uit een rapport van een onafhankelijk deskundige. Vrijwel alle voorgestelde maatregelen gaan dan ook niet over verhoging van tarieven, maar hebben meer betrekking op het inzichtelijk maken, reduceren en beheersbaar houden van de kosten. Het CDA heeft daarmee een goede onderbouwing gekregen waarom vooralsnog afgezien dient te worden van de jaarlijkse verhoging van 10%, van de tarieven. De gemeente Tynaarlo wordt dan nl. binnen een paar jaar de duurste gemeente van de provincie Drenthe voor het onderdeel begraven. Zij loopt daarbij dan wel op kop, zoals de slogan van het huidige college luidt,

maar dat kan toch niet de bedoeling zijn. Temeer daar er voldoende andere maatregelen zijn te treffen om de kosten te drukken en beheersbaar te houden.

De heer Hoogenboom herinnert aan zijn steun aan een motie van het CDA, die eigenlijk een gezamenlijk motie was. Hij stelt het daarom op prijs, als tweede het woord te krijgen. Spreker is het grotendeels met de heer Kremers eens, maar wil toch nog enkele aanvullende opmerkingen maken. Spreker wil een aantal pagina's noemen uit de inleiding. Op blz. 2 staat bij Beslispunt: In de gemeente Tynaarlo moeten graven waar geen belangstelling meer voor aanwezig is opnieuw in gebruik worden genomen (geruimd). Daar geeft de wet op de lijkbezorging alle ruimte voor. Spreker is het erg eens met de randvoorwaarden die gesteld worden in de eerste alinea van deze pagina. De heer Hoogenboom geeft nog een aanvulling mee uit het verkiezingsprogramma van de ChristenUnie. Daarin staat onder lijkbezorging: als ruimen noodzakelijk is wordt de gelegenheid gegeven voor andere vormen van herinnering door bijvoorbeeld de aanleg van een veld voor het bewaren van grafstenen. En verder moeten algemene begraafplaatsen goed onderhouden worden, daarover straks meer.

Op blz. 3 wordt bij beslispunt gesteld: Op basis van kostenbesparing moet op de begraafplaats De Walakker in Zuidlaren en De Eswal in Vries dubbeldiep begraven gaan worden. Daar kan de ChristenUnie het mee eens zijn. De heer Kremers van het CDA is hier wat inconsequent. Als iemand heeft gepleit voor kostenbesparing is het de heer Kremers geweest. Als hij nu de mogelijkheid wil openhouden voor dubbele graven, gaat hij het bereiken van de lage tarieven toch geweld aandoen.

Een consequentie van dubbeldiep begraven is, dat er machinaal gegraven moet gaan worden. De heer Hoogenboom was verbaasd te lezen, dat hier nog steeds op de ouderwetse manier gedolven wordt. Hierin is Tynaarlo dan geen koploper. Wat de heer Hoogenboom verder verbaasd heeft is dat er nogal wat bedragen genoemd worden, van bijvoorbeeld ca. € 73.576,40. Dat is geweldig, maar wordt afgebroken door het ca. dat er voor staat. Dit is natuurlijk maar een grapje.

Spreker begrijpt de argumentatie voor het sluiten van de begraafplaatsen, in de eerste alinea op pagina 4 en heeft er kennis van genomen, dat eventuele realisatie met de uiterste zorgvuldigheid zal gebeuren. De fractie vindt het geheel nogal onethisch en is van mening dat er uiterst voorzichtig mee omgegaan moet worden. Als het eventueel door de inspraak komt en hier in stemming komt, wil de ChristenUnie graag dat er een termijn van ten minste 20 jaar wordt genomen, alvorens een eventuele bijzetting/verplaatsing mogelijk wordt. Op pagina 5 staat als beslispunt, dat de kosten van openbaar groen niet ten laste moeten komen van de begraafplaatsexploitatie. Als u destijds naar de bijdrage van de ChristenUnie heeft geluisterd en dat heeft u, dan kan de heer Hoogenboom met vreugde constateren, dat de opmerking van toen in dit plan is opgenomen en hij is daar erg dankbaar voor. Ten slotte, in eerste termijn, pleit de ChristenUnie ten aanzien van het onderhoudsniveau ervoor, dat er niet versoberd gaat worden.

De heer Van Es van Gemeentebelangen heeft ook kennis genomen van het voorgenomen begraafplaatsenbeleid. Ook vanuit de bevolking zijn nogal wat signalen losgekomen en op de fractie losgelaten. Boze, emotionele en verdrietige reacties. Reacties in de trant van:

Waar zijn jullie nu mee bezig, wel feestvieren voor € 100.000 en dan feestelijk begraafplaatsen sluiten en ruimen. Hoe rijmt dat? Gebrek aan historisch besef. Spreker kan nog wel een aantal argumenten noemen, maar zal ze niet allemaal de revue laten passeren. Reacties die Gemeentebelangen zeer begrijpelijk vindt, na het lezen van dit rapport. Gemeentebelangen heeft zich bij eerdere discussies steeds voorstander getoond van vergroting van de kostendekkendheid. Met name door de grafrechten te verhogen. Gewoon de kosten daar leggen waar ze horen, dat wordt bij andere zaken ook gedaan. Dit ook gezien het feit dat uit een van de bijlagen bleek dat een substantieel deel van de lasten wordt veroorzaakt door mensen die niet uit deze gemeente afkomstig zijn. Dus de kosten daar leggen waar ze horen en de inkomsten op die manier vergroten. Laat ongemoeid, dat Gemeentebelangen er best voor in is om de lasten te beperken. Daar zijn een aantal opties voor gegeven. De heer Van Es kan op zich instemmen met inbreiding, en met het dubbelbegraven. Vanzelfsprekend stemt Gemeentebelangen in met het op orde brengen van de administratie. Het verbaast spreker zeer, dat dit nog niet het geval is en hij vraagt zich af hoeveel inkomsten op dit moment daardoor worden misgelopen. Waar de fractie zich niet in kan vinden is het verschuiven van onderhoudslasten van de begraafplaatsen naar openbaar groen. Spreker is van mening dat dit twee totaal verschillende zaken zijn. Het past niet bij het idee de kosten daar te leggen waar ze horen. Als dat wel gebeurt zijn er nog een aantal zaken, waar de kosten ergens anders kunnen worden neergelegd. Het totaalpakket blijft natuurlijk gewoon hetzelfde. De burger moet, in dit geval, betalen. Een burger die er wellicht niet eens gebruik van maakt. Argument om toch wat aan de kostendekkendheid te doen is het volgende. Momenteel is het slechts voor 35% kostendekkend, een naar de mening van de heer Van Es bijzonder laag percentage. Er wordt wel gesuggereerd, dat verhoging niet mogelijk zou zijn. In hetzelfde stuk wordt ook gezegd, dat de prijs per m² elders op ongeveer € 5 ligt en in de gemeente Tynaarlo op € 4,19. Ruimte zat dus. Over de prijs is de discussie indertijd in het leven geroepen omdat enkelen uit deze raad vonden dat de kosten van het begraven zelf nogal hoog zouden zijn. Daar kan met natuurlijk over twisten. Als voor een termijn van 20 jaar, € 2.500 moet worden betaald, zijn er zaken in het leven die duurder zijn. Volgens de heer Van Es prima verzekeraar en ook keuzes die mensen zelf maken. Er is maar één ding zeker in het leven en dat zijn de kosten die hiermee gepaard gaan. Samenvattend is Gemeentebelangen wel voorstander van diverse kostenbesparende maatregelen. Ook het eventueel ruimen van graven waar geen belangstelling voor is, bij het volgens onze gebrekkige administratie ontbreken van rechthebbenden, krijgt de instemming van de fractie. Toch wil Gemeentebelangen het verhogen van de inkomsten onverkort doorvoeren. Mocht dan de kostendekkendheid van alle tarieven daardoor worden overschreden, dan stelt de heer Van Es voor andere tarieven dienovereenkomstig te verlagen, zodat verhoging wel mogelijk is. Het sluiten van de beide kerkhoven, genoemd in het stuk, is voor Gemeentebelangen niet aan de orde.

De heer Stel geeft aan, dat ook de VVD blij is dat de discussienota nu voorligt. Een visie voor de toekomst, hoe om te gaan met begraafplaatsen. Toch een onderwerp dat niet alleen zakelijk bekeken kan worden, maar waarin ook het gevoel een rol speelt. Het college is er ook in geslaagd zowel het zakelijke in de tabel op te nemen als de gevoelens die dit

soort ingrepen met zich meebrengen. De VVD heeft altijd als uitgangspunt gehanteerd, dat de kosten daar gelegd moeten worden waar ze gemaakt worden. Met de begraafplaatsen is men daar nog lang niet. Er werd zojuist al gezegd, dat nog niet 40% van de kosten worden gedekt. Daarmee is het nog belangrijker dat deze discussie voorligt. Hoe moet op langere termijn omgegaan worden met dit onderwerp. Hoe kunnen de kostenstromen inzichtelijk gemaakt worden. Niet alleen de zakelijke kant moet hierbij worden bekeken, ook het gevoel speelt een rol. Dan het ruimen van de graven. Wanneer er geen belangstelling meer is van de nabestaanden kan daartoe worden overgegaan. Deze keuze moet wel eerst zeer zorgvuldig worden afgewogen. Het zal niet de eerste prioriteit van de VVD zijn. Het dubbeldiep begraven moet waar mogelijk een kans krijgen. De fractie is wel van mening, dat als mensen naast elkaar begraven willen worden, zij daartoe de gelegenheid moeten krijgen. Uiteraard hangt daar dan een ander prijskaartje aan. Bij de omgekeerde bijzetting laat de VVD toch ook het gevoel boven het zakelijke gaan. Daar moet toch niet op deze manier mee omgegaan worden. De VVD fractie heeft dus geen voorkeur voor de omgekeerde bijzetting. Ten aanzien van de toerekening van de kosten voor de begraafplaatsen het volgende. Alles afwegende kan gezegd worden, dat een begraafplaats onderdeel uitmaakt van de openbare ruimte. In die zin is het verdedigbaar, dat een deel (let wel een deel) van de kosten wordt toegerekend aan de openbare ruimte. De extra kosten, in tegenstelling tot wat de heer Kremers van het CDA zojuist verwoorde, wil de VVD wel blijven toerekenen aan de begraafplaatsen.

De heer Kloos neemt gemakshalve aan dat de eerder aan de raad en college toegestuurde aanvullingen en bemerkingen, toegevoegd zijn aan de notitie. Spreker zal deze dan ook nu niet herhalen. Leefbaar Tynaarlo is blij dat dit in ieder geval enige discussie heeft opgeleverd. En mocht het college toch haar zin doordrijven met steun van een meerderheid van de raad, is in ieder geval gewaarborgd dat overblijfselen na grafruiming niet op een bult in een grote put gekieperd worden, maar per persoon netjes in een doos of kistje gedaan worden en met aarde worden toegedekt. De fractie heeft daarvoor het voorstel gedaan en alleen lid 3 van artikel 20 van de verordening is gewijzigd. Voorzitter, als men zou willen luisteren naar de burgers, dan kunt u deze notitie van tafel halen en wat Leefbaar Tynaarlo betreft wordt het (voorlopig dan) ook niet vrij gegeven voor de inspraak. Allereerst het in de media geslingerd collegeverhaal over deze notie. Natuurlijk, er is exact vermeld wat er in de notitie staat. Maar hoe verzin je het om zo'n bericht, zonder enig overleg met die burger, de wereld in te slingeren. Tig aantallen mensen waren geschokt en gaven aan, 'wat moeten wij hier mee'. Men kan zich ook afvragen of de opsteller van deze notitie wel wist wat hij hiermee aanrichtte. Of de verantwoordelijken die het artikel de wereld in hebben geholpen. Vanavond wordt gevraagd een discussie aan te gaan over deze nota. Het uitgangspunt van het college is dat er bezuinigd moet worden. Dus wordt dit gezocht in het sluiten van enkele begraafplaatsen, halveren van het onderhoud op de bestaande begraafplaatsen en het ruimen van oude graven en als het niet anders kan, herbegraven. Maar voorzitter, hoe zit het dan met de oorlogsgraven die ook al 60 jaar aanwezig zijn. Wat doet u daar mee. Ook ruimen of herbegraven, net als diegene die er als Tynaarloër al 50 jaar ligt? Wat wordt gedaan met de koopgraven op de oude begraafplaatsen. Worden deze dan allemaal opgegraven en weer herbegraven. Gezien het feit dat de oude

begraafplaatsen ook een hoog cultuur historische waarde hebben, zou er eerder moeten worden gesproken over de mogelijkheid de aanwezige oude monumenten te herstellen. Een ding kan in ieder geval worden vastgesteld. Er is veel onrust ontstaan, zeker bij ouderen onder de bevolking. Het collegestandpunt dat er zou moeten worden bezuinigd, betekend dat als deze haar zin krijgt, straks voor veel geld een minder product wordt geleverd en kan worden gesproken van stadse streken of wel een stadse mentaliteit. Er zijn namelijk geen problemen bekend over de begraafplaatsen in deze gemeente, die uitvoering van wat het college wil, kan rechtvaardigen. Natuurlijk kan worden gekeken of enkele zaken efficiënter zouden kunnen, zoals inbreiden en twee in een graf. Dat er bezuinigd moet worden, wordt de inwoners echter al jaren lang wijs gemaakt. Niet voor niets versoberen vele zaken. Daar staat dan tegenover dat er genoeg geld blijkt te zijn om uit te geven aan een 10 jaar feestje van het college. Een mijlpaal die totaal niet leeft onder de bevolking en het stempel heeft gekregen van de graaicultuur van dit college.

Volgens de heer Kremers heeft het CDA, met alle respect voor de bijdrage van Leefbaar Tynaarlo, als uitgangspunt niet de bezuinigingen gezien, maar het beheersbaar krijgen van de kosten. Dat is een heel ander aspect dan bezuinigen en graaien.

De heer Kloos is van mening, dat geen enkele andere gemeente met zoveel geld smijt als Tynaarlo. Men kan zich dus afvragen hoe dit kan worden uitgelegd aan de inwoners, als dit college met droge ogen vraagt deze voorliggende notitie ter inzage te leggen. Het advies van Leefbaar Tynaarlo is dan ook, de prullenbak er mee in.

De voorzitter zal als portefeuillehouder straks de beantwoording voor zijn rekening nemen en heeft derhalve een vraag aan de heer Kloos. Hij is de heer Kloos graag van dienst, maar waar staat "bezuinigingen"?

De heer Kloos zegt dit zojuist te hebben opgelezen.

De voorzitter geeft aan dit niet gehoord te hebben.

De heer Kloos denkt dat de voorzitter dan niet goed geluisterd heeft.

De heer Meerman van GroenLinks is van mening, dat de aanleiding tot dit verhaal een initiatief van het CDA is geweest, voor een informatieavond over dit onderwerp. De aanleiding was, dat het begraven niet kostendekkend was en dat de tarieven jaarlijks meer dan trendmatig zouden stijgen. Juist op deze informatieavond is naar voren gebracht, dat kostenreductie ook op een andere wijze gerealiseerd kan worden. Met name is genoemd, het dubbeldiep begraven en het inbreiden van begraafplaatsen en de mate van onderhoud. Het lijkt de heer Meerman goed dit nogmaals te herhalen. De kosten van het begraven worden daarmee betaalbaar. In de discussienota zijn deze punten ook netjes verwoord. Toch heeft GroenLinks nog enkele opmerkingen. Zoals het CDA ook al heeft verwoord, staat in de nota, dat dubbeldiep begraven niet op alle begraafplaatsen mogelijk is. Ook GroenLinks heeft gezien, dat in hoofdstuk 3.3 staat aangegeven, dat dit nergens een

probleem is. De heer Meerman wil graag weten welke passage correct is. Als het alleen mogelijk is in Vries en Zuidlaren, wat betekent dit dan in de praktijk. Wordt dan tariefsdifferentiatie in praktijk gebracht, per locatie? Graag de mening van het college. Dan het sluiten van oude begraafplaatsen. Ook GroenLinks heeft moeite met het verplaatsen van een graf waarvoor nog recht op bijzetting is. Dit is een ingrijpende stap en de fractie vraagt zich af of dat nodig is. In Eelde bijvoorbeeld zijn nog 40 bijzettingen gereserveerd. Over wat voor termijn mogen deze bijzettingen verwacht worden? Is dit in tijd uit te zetten? Spreker denkt dat het beter is te wachten tot alle bijzettingen zijn uitgevoerd en dan pas te overwegen een begraafplaats te sluiten. Het opheffen van een begraafplaats en er een andere bestemming aan geven gaat GroenLinks te ver. Graven waarvoor geen belangstelling meer bestaat, mogen van GroenLinks opnieuw in gebruik worden genomen. Zoals verwoord, kan dit alleen wanneer de rechthebbenden geen belangstelling hebben voor het graf. Dit vraagt wel een actuele administratie. Dit is duidelijk een aandachtspunt. De beheersverordening wijzigen, zoals Leefbaar voorstelt, lijkt GroenLinks een stap te vroeg. Eerst dient de discussie over de discussiepunten te worden gevoerd. Als daar overeenstemming over bestaat komt er een uitwerking.

Mevrouw Bomhof heeft al een aantal zaken gehoord die ook zij zal benoemen. De fractie van de PvdA heeft allereerst waardering voor de helder geschreven discussienota van Genius Loci, waarin het viertal beslispunten wordt uitgewerkt. Ruimen van graven, wel of niet in twee lagen begraven, het sluiten van begraafplaatsen en de toekenning van de functie 'openbaar groen'. De fractie kan op voorhand niet instemmen met het ruimen van graven. Er moet eerst zorgvuldig uitgewerkt beleid op worden gemaakt. Wat wordt verstaan onder ruimen, hoe wordt het gedaan, wat gebeurt er met de grafmonumenten en wat als deze monumenten op het moment van ruimen nog goed leesbaar zijn. De fractie wil graag, dat de mening van de bevolking hierin duidelijk terug te vinden is. Zeker in een plattelandsgemeente als Tynaarlo, waar mensen vaak van generatie op generatie blijven wonen zou het bijvoorbeeld mogelijk moeten zijn om met een kleinkind het graf van vader of grootvader te bezoeken.

De heer Kremers sluit niet uit dat hij de PvdA niet helemaal begrijpt. Mevrouw Bomhof geeft aan dat de bevolking hierover nog een uitspraak moet doen. Daar is deze notitie toch voor bedoeld, dat is toch ook wat het college vraagt. Dit is een onderwerp dat de inspraak in zou kunnen, zodat de bevolking daarover een uitspraak kan doen. Spreker begrijpt even niet wat mevrouw Bomhof bedoelt.

Mevrouw Bomhof denkt, dat als zij haar verhaal afmaakt, de heer Kremers het wellicht wel snapt. Spreekster gaat even terug naar het kleinkind dat naar het graf van zijn grootvader wil. Het gaat dan over drie of vier generaties. Ruimen na 40 jaar zou dan veel te snel zijn. Ook de gevoelsmatige beleving op een oud gedeelte van een begraafplaats heeft een functie. De ervaring van de stilte en de oude grafmonumenten. Nergens wordt je sterker geconfronteerd met je eigen sterfelijkheid. Ook nieuwe graven zullen in de loop der tijd steeds meer deze sfeer van vergankelijkheid oproepen. De PvdA fractie heeft nog een vraag die zijdelings met ruimen te maken heeft. Er vindt in deze gemeente regelmatig een

inburgeringceremonie plaats. Dat zou kunnen betekenen, dat er in de toekomst ook vraag ontstaat naar islamitisch begraven. Mevrouw Bomhof noemt in deze de eeuwigdurende grafrust. Hoe gaat de gemeente hier mee om? Zouden deze verzoeken eventueel ingewilligd kunnen worden. De fractie kan instemmen met het in twee lagen begraven op De Walakker en De Eswal. Dit is daar mogelijk en levert weer nieuwe begraafcapaciteit op. Dan het sluiten van de Oude Coevorderweg en de begraafplaats in Eelde. De PvdA fractie ziet graag, dat wordt onderzocht of beide begraafplaatsen, na sluiting, de bestemming van openbaar groen kunnen krijgen. Zo blijven de begraafplaatsen behouden en toegankelijk voor het publiek en kunnen de kosten van onderhoud worden gereduceerd. Wat betreft het omgekeerd bijzetten heeft de PvdA enige bedenkingen. Het is net al genoemd. Stel dat een van de echtelieden veel eerder is overleden dan de ander. Het omgekeerd bijzetten zou dan zeer heftige emoties kunnen veroorzaken. De fractie is dan ook van mening, dat dit alleen mag gebeuren nadat er zonder pressie, uitgebreid met nabestaanden is gesproken en zij er geen problemen mee hebben. Men moet de keuze hebben.

Het gedeeltelijk toekennen van de functie openbaar groen, mits het onderhoudsniveau op acht blijft gehandhaafd en niet afzakt naar een zes, vindt de PvdA fractie een goede zaak. Begraafplaatsen worden namelijk dikwijls ook zo gebruikt. Zij hebben een functie als rust- en stiltegebied in de dorpsgemeenschap en hebben een belangrijke betekenis in de weerspiegeling van de geschiedenis van generaties die hier hebben geleefd. Zij vormen daarmee een deel van ons cultureel erfgoed, dat behouden zou moeten blijven. In het algemeen is mevrouw Bomhof van mening, dat zeer zorgvuldig moet worden omgegaan met de emoties die inherent zijn aan deze materie. Ook moet worden vermeden dat overlijden en ter aarde besteld worden teveel als een economisch bedrijf gaat worden beschouwd. Sommige dingen kosten nu eenmaal geld. De PvdA wil er voor pleiten, terugkomend op de woorden van de heer Kremers, bij deze onderwerpen extra aandacht te schenken aan inspraak vanuit de bevolking zelf. Het zou mogelijk moeten zijn hier van te voren met de burgers over te spreken. Behalve een aankondiging op de gemeentepagina kan dit, voor allen belangrijke en emotioneel beladen onderwerp, wellicht ook worden aangekondigd in de lokale huis aan huisbladen.

Mevrouw Van den Berg van D66 wil bijna beginnen met de opmerking dat dit beleid leeft. Op straat, in de supermarkt en overal waar zij komt wordt spreekster aangesproken door mensen, waar uit blijkt dat dit een onderwerp is, waar emotie een belangrijke rol speelt. Tegelijkertijd gaat deze discussie over kosten beheersen en ruimtegebrek. Dat maakt deze discussie eigenlijk, ook als is er een uitgebreid plan van Genius Loci, toch weer wat duister en vaag. Wanneer is de kostenbeheersing aan de orde, wanneer de emotie en wanneer het ruimtegebrek. D66 hoopt dat, omdat dit stuk de inspraak in gaat, heel goed aan de bevolking naar voren wordt gebracht, hoe hiermee omgegaan wordt. Een heel dik rapport nalezen doen weinigen. Het moet neerkomen op de essentie. De essentie die aan de raad gevraagd wordt beslaat vier punten. Gevraagd wordt of deze uitgangspunten vrijgegeven kunnen worden voor de inspraak. De fractie van D66 heeft er wel wat mitsen en maren bij en is heel benieuwd naar wat de bevolking hier van vindt. Mevrouw Van de Berg bespreekt de vier punten, zodat helder is hoe D66 er tegenover staat. Het ruimen van graven op de gemeentelijke begraafplaatsen moet volgens de fractie heel zorgvuldig gebeuren. Mevrouw

Bomhof gaf ook al aan, dat hierbij ook andere aspecten een rol spelen, zoals cultuurhistorie en emotie. Dat moet niet als één regel worden gezien: Na 40 jaar wordt er, als er geen belangstelling meer is geruimd, punt uit. Dat moet veel meer uitgewerkt worden. Het wel of niet dubbeldiep begraven op De Walakker en De Eswal. De fractie vindt dit een goed idee. Daar is vorig jaar op de discussieavond ook uitgebreid over gesproken. Ook mevrouw Van den Berg is op dezelfde tegenstrijdigheid gestoten over De Duinen. Het kan enerzijds wel en anderzijds niet. Over het gedeeltelijk toekennen van de functie openbaar groen aan de begraafplaatsen vroeg spreekster of de heer Kremers dat geheel of gedeeltelijk wil. Vooralsnog vind mevrouw Van den Berg dat de openbaar groen functie voor veel mensen wel erg belangrijk is. De extra kosten voor het op niveau acht brengen moeten volgens D66 aan de begraafplaatsen worden toegerekend.

Het valt de heer Van Es op dat ook mevrouw Van de Berg spreekt over het toerekenen van de kosten aan openbaar groen. Spreker vraagt hoe de functie daarvan wordt gezien. Er wordt een lijn getrokken van openbaar groen en recreatieve functies. Dat zijn dan wel recreatieve functies die heel erg beperkt zijn qua openstellingstijden en recreatieve mogelijkheden. Dat gaat nog eens samen met het handhaven van het bestaande onderhoudsniveau. De heer Van Es heeft hier zo zijn gedachten over.

Mevrouw Van den Berg beaamt dat de functie van een begraafplaats misschien niet zo openbaar is, zoals door de heer Van Es beleeft. Spreekster is er echter van overtuigd, dat er toch in de loop der jaren voor bepaalde plekken meer aandacht is. Om er rond te lopen en zoals mevrouw Bomhof aangaf, rust en stilte te zoeken. Die functie is toch heel belangrijk. Misschien moet er nog apart over worden gesproken, hoe dat kan worden gezien. Nu is het echt een kostenaspect. Dat vindt mevrouw Van den Berg jammer. In de discussie over wat openbaar groen is en hoe daar mee omgegaan moet worden, kan in een wat breder verband worden aangegeven wat hierin belangrijk is. Spreekster zegt even een signaaltje te hebben afgegeven.

De heer Van Es wil dan nog een gedachte meegeven. Wellicht kan mevrouw Van den Berg dan dat soort zaken nog wat meer loslaten en de kosten helemaal vertalen naar openbaar groen. Dan kunnen de begraafrechten in deze gemeente wel worden afgeschaft.

Mevrouw Van den Berg zegt dat de heer Van Es ongetwijfeld weet, dat er nog veel meer kosten aan het begraven zijn verbonden. Die kosten blijven wel. Het voorstel van mevrouw Van den Berg is, om de discussie over openbaar groen en wat daar bij hoort wat breder te trekken. Ten aanzien van het sluiten van de begraafplaatsen Oude Coevorderweg en de begraafplaats in Eelde het volgende. De emoties die spreekster onderweg tegenkwam spreken boekdelen. Haar fractie vindt het een stap te ver gaan, zoals hier wordt voorgesteld. D66 vindt, met de heer Kremers, dat men dit niet aan de bevolking moet voorleggen.

De voorzitter zegt aan het einde van de eerste termijn te zijn gekomen. Hij schorst de vergadering voor tien minuten.

De voorzitter geeft aan dat de heer Kalk, als vice-voorzitter de vergadering zal leiden, tijdens zijn beantwoording.

De heer Rijpstra dankt de leden van de raad voor hun inbreng op dit onderwerp. Het kan een gevoelig onderwerp zijn en dat is het ook vaak. Wanneer men op een begraafplaats komt, en zeker in de gemeente Tynaarlo, kan met zien dat deze gemeente hele mooie begraafplaatsen heeft. Vaak een beetje parkachtig aangelegd met veel ruimte, veel vierkante meters. Op begraafplaatsen in andere dorpen, steden en landen ziet men vaak dat daar een heel ander beleid is. Daar wordt ook op heel andere wijze met begraven omgegaan. Tynaarlo mag best tevreden zijn over de wijze waarop in deze gemeente met begraven wordt omgegaan. De heer Kremers van het CDA heeft het volgens spreker precies juist verwoord. Er was een verzoek uit de raad, om eens nader in te gaan op de kwaliteit van het begraven, de wijze van begraven en de mogelijkheden en onmogelijkheden van het begraven in de toekomst. Dat is ook gebeurd. Dat is ook de opdracht die het college heeft uitgezet en er is een uitgebreide inventarisatie van de begraafplaatsen uitgevoerd. Er is in een informatieve raad een toelichting gegeven op de resultaten van de inventarisatie. Er is ook aangegeven wat de vier aandachtspunten zijn. Dat zijn, het ruimen van de graven, al dan niet dubbel begraven, sluiten van begraafplaatsen en (gedeeltelijk) toekennen van de functie openbaar groen aan de begraafplaatsen. De bedoeling is, dat deze onderdelen of enkele daarvan, verder in de discussie worden gebracht. Precies ook zoals mevrouw Van den Berg heeft gezegd, moet er met de bevolking over worden gesproken. Daarna zal een definitieve uitwerking van het begraafplaatsenbeleid plaatsvinden. Dat betekent ook dat op dat moment verordeningen eventueel zullen moeten worden aangepast, of moeten worden geschreven.

De heer Kloos zegt dat de heer Rijpstra aangeeft dat er met de bevolking in overleg zal worden gegaan. Hoe denkt hij dat te gaan doen?

De heer Rijpstra zegt dat dit de uitwerking betreft. Eerst wil spreker van de raad weten, of deze van mening is, dat over deze vier punten met de bevolking moet worden gesproken, om te horen hoe men daar over denkt. Hoe de gevoelens daarbij zijn, de emotie. Het is ook goed om daar eens over te spreken. Om daar met elkaar over van gedachten te wisselen. Dat is de vervolgstap. De heer Rijpstra moet echter eerst weten, of de raad die punten met de bevolking wil bespreken. De heer Kloos heeft duidelijk gezegd dat het voorstel van tafel kan, dus is deze vraag niet meer relevant. De mening van de heer Kloos is bekend. Als de discussie over die vier punten heeft plaatsgevonden, komt er een definitieve versie over hoe verder om te gaan met het begraven, die dan hier in deze raad kan worden vastgesteld. Er is een aantal opmerkingen gemaakt waar spreker wat specifiek op wil ingaan. Ten aanzien van het dubbel begraven zou het kunnen, dat mensen een keuze kunnen maken en dat er gedifferentieerde tarieven komen. Dat is een mogelijkheid, maar ook dat is weer een uitwerking. Het is een mogelijkheid, het kan. Waarom er op begraafplaats De Duinen niet dubbel begraven kan worden heeft te maken met de (veel) te hoge grondwaterstand. Er zit ook een natuurgebied bij. Het is technisch niet mogelijk om in De Duinen dubbel te

begraven. Het is te nat. Over het ruimen van de graven is een aantal opmerkingen gemaakt en volgens de heer Rijpstra staat dat ook goed vermeld in de nota. Dat moet voldoen aan alle strenge eisen die aan het ruimen worden gesteld. Het is niet zo, dat als er geen belangstelling voor een graf is, het dus maar eventjes wordt geruimd. Ruimen is wel van alle tijden, het werd vroeger ook al gedaan. Als het kerkhof, het hof rond de kerk, vol was, moest er geruimd worden. Dat ging wel op een meer rigoureuze manier dan het hier, als het plaatsvindt, gebeurt. Als er geruimd wordt gaat dat volgens strikte regels en zal er zeer zorgvuldig, zegt spreker in de richting van de heer Kloos, met de overblijfselen worden omgegaan. Die zullen niet ergens in een gat gegooid worden. Dat gaat op een heel zorgvuldige manier gebeuren met de nodige piëteit. Wat bij alle fracties naar voren kwam en ook bij de bevolking, voor zover de nota is gelezen, gaat over het mogelijk sluiten van begraafplaatsen. Dat kan spreker zich heel goed voorstellen. Dat het emoties kan opleveren is logisch. Stel dat daar jouw geliefde ligt en er is afgesproken dat jij daar ook komt te liggen. Als je dan krijgt te horen dat de begraafplaats dicht gaat, is het logisch dat je je afvraagt hoe het dan gaat. Het college zegt ook, dat het mogelijk sluiten van een begraafplaats niet hetzelfde is als het opheffen van een begraafplaats. Sluiten kan betekenen, dat er niet meer wordt begraven, anders dan volgens de afspraken die al gemaakt zijn. Iemand die een grafrecht heeft gekocht wordt daar gewoon begraven. Het is ook niet anders. Het spijt spreker als de suggestie is gewekt, dat oude rechten niet meer gelden. De rechten blijven gelden. Dus ook op een oude begraafplaats kunnen mensen, die daar recht op hebben, begraven worden. Als het omgekeerd begraven wordt toegepast, dat kan nu ook al, dan gebeurt dat alleen op uitdrukkelijk verzoek van nabestaanden. Het is een mogelijkheid. Voor het college is het niet direct een halszaak als de raad vindt dat er niet met de bevolking moet worden gesproken over het sluiten, dus niet het opheffen, van begraafplaatsen. Dan kan dat uit de inspraak gehaald worden. Daar heeft het college geen moeite mee. De heer Rijpstra heeft de notitie zo gelezen, dat er niet meer begraven gaat worden, anders dan wat is afgesproken. De mensen die de rechten al hebben kunnen daar gewoon begraven worden.

De heer Van Es vraagt hoe de heer Rijpstra denkt een besparing te kunnen realiseren als een kerkhof wel wordt gesloten maar niet wordt opgeheven. Spreker kan zich heel goed voorstellen, dat de rechten van mensen dusdanig beschermd zijn dat er niet aan getornd kan en mag worden. Waar zit de besparing dan in?

De heer Rijpstra spreekt nu niet over besparingen. Spreker gaat in op de opmerkingen die door de raad gemaakt zijn. De raad maakt op een gegeven moment de keuze. Het zou zelfs zo kunnen zijn, dat de raad over een jaar, als het totale voorstel voorligt, een hele andere keuze maakt. Mogelijk heeft u dan gewoon meer geld over voor begraafplaatsen, dat zou ook nog kunnen. De heer Rijpstra praat nu dus ook over de kwaliteit van het begraven in zijn geheel. Aan de ene kant kunnen besparingen, om met uw termen te spreken, ergens vandaan gehaald worden. Aan de andere kant kan spreker zich ook voorstellen, dat bepaalde begraafplaatsen meer gaan kosten. Daar wil de heer Rijpstra het nu niet over hebben, hij geeft alleen aan wat de mogelijkheden zijn.

De heer Kremer begrijpt uit het verhaal van de portefeuillehouder, dat het sluiten van begraafplaatsen niet betekent, dat daar geen begravingen meer kunnen plaatsvinden. Hij moet zeggen dat je dat heel anders leest, op pagina 4 van het stuk van Genius Loci. Daar staat letterlijk dat het recht om daar begraven te worden in conflict is met het sluiten van een begraafplaats. Met deze rechthebbenden dienen afspraken te worden gemaakt over een compensatie van dit recht. Bijvoorbeeld in de vorm van een omgekeerde bijzetting. Eigenlijk wordt daar gezegd dat een begraafplaats wel wordt gesloten, wetende dat mensen daar een recht hebben, maar daar wordt compensatie voor gezocht. Dat is een andere uitleg dan die van de portefeuillehouder.

De heer Rijpstra beaamt dat. Dat is in feite het amendement dat spreker al aangeeft, geluisterd hebbende naar de inbreng van deze raad. De raad stelt dat er, zoals het hier staat, onderhandeld moet worden en dat wil de raad niet. Dat is heel duidelijk. Daar is de heer Rijpstra het wel mee eens. Hij zegt dan, dat er wel op een andere manier mee omgegaan kan worden. Wat gaan we met de oude begraafplaatsen doen, hoever gaat dat op een gegeven ogenblik. De rechten die er zijn kunnen dan wel worden toegepast.

Mevrouw Van den Berg vraagt wat dan het verschil is met de huidige situatie.

De heer Rijpstra zegt dat er duidelijk wordt aangegeven, dat de oude begraafplaatsen niet meer voor uitbreiding in aanmerking komen.

Mevrouw Van den Berg geeft aan dat die situatie er in Eelde nu al is.

De heer Rijpstra zegt alleen maar te proberen de gevoelens van de raad ook de zijne te laten worden.

De vice-voorzitter stelt voor, dat de burgemeester zijn betoog eerst vervolgt.

De heer Rijpstra gaat verder met de eeuwigdurende grafrust, zoals die bekend is op joodse en islamitische begraafplaatsen. Dit kennen de begraafplaatsen in Tynaarlo niet. Als dat gewenst is, zou de verordening veranderd moeten worden. Er zou beleid moeten worden ontwikkeld, waarmee eeuwigdurende grafrust mogelijk gemaakt wordt. Technische kan het, maar het is een kwestie van keuzes. Als de raad dat wil, dan zou dat kunnen. Oorlogsgraven zijn niet aan de orde. Die blijven staan waar zij staan. Daar heeft de gemeente ook verplichtingen aan, en terecht. Er zijn mensen die een graf hebben gekocht en dat onderhouden. Er kan over 10, 50, 100 jaar een fase komen van het ruimen van graven. Dan komt spreker weer bij het eerste punt, wanneer er geruimd mag worden. Dat mag alleen onder zeer stringente voorwaarden. Als graven een hoge historische waarde hebben, monumenten, dan zullen die zeker in deze gemeente niet geruimd worden. Het hoort in feit ook bij het monumentbeleid. De mogelijkheid van de ChristenUnie, de grafstenen op een veld, dat zou ook kunnen. Ook dat is een kwestie van uitwerken van beleid, wat in de volgende fase naar voren kan komen. Samenvattend en kijkend naar de inbreng van de raad, ziet spreker over de beslispunten heel nadrukkelijk het volgende. Het

ruimen van graven op gemeentelijke begraafplaatsen en het wel of niet dubbel begraven op begraafplaats De Walakker en begraafplaats De Eswal, zijn punten die de raad wel verder wil bespreken met de bevolking. Dus voor de inspraak willen vrijgeven.

De heer Kremers heeft daarbij een vraag gesteld. In het stuk staat dat op De Walakker en in Vries dubbeldiep begraven moet worden. Het CDA heeft voorgesteld het woord 'moet' te vervangen door 'kan'. Wil de heer Rijkstra dat ook als zodanig meenemen naar de bevolking?

De heer Rijkstra denkt dat dit mogelijk een van de opmerkingen is, die straks bij de definitieve discussie die in de raad gaat volgen, eruit komt. Wat spreker het goede in deze nota vindt, is dat min of meer een stelling wordt betrokken. Het wordt wat scherper neergezet, zodat het discussie met zich meebrengt. En dat blijkt ook wel, dat is goed. Dan over het toekennen van de functie openbaar groen aan de begraafplaatsen. Tynaarlo heeft parkachtige begraafplaatsen. De heer Rijkstra komt zelf ook op een begraafplaats, voor een moment van reflectie en om daar eens rond te lopen. Er zijn veel meer mensen die dat ook doen. Daar kan een discussie over gevoerd worden. Heeft dit te maken met een park waar je ook kunt recreëren, waar je kunt wandelen, wat openbaar groen is. Voor een deel zal dat zeker het geval zijn. Dan is het ook aan de raad of het meer openbaar groen moet zijn. Dat betekent dan ook, dat het richting een andere portefeuillehouder gaat. Die zal dat dan ook voor zijn rekening nemen. Ook daar maakt de raad straks een keuze in. Dan het sluiten van de begraafplaats Oude Coevorderweg en de begraafplaats in Eelde. Spreker heeft heel duidelijk begrepen dat de raad dat niet in de inspraak wil hebben. Het roept te veel emoties op. Ook omdat de formulering mogelijk te veel vragen oproept als daar over gesproken wordt. Het sluiten van begraafplaatsen kan aan de orde komen, als een begraafplaats vol is en niet meer gebruikt wordt. De begraafplaats is wel toegankelijk en wordt wel op een bepaald niveau onderhouden. Er kunnen wel bezoekers komen. Er zal op een gegeven moment niet meer begraven worden. Er kan ook voor gekozen worden om je op deze twee begraafplaatsen te beperken tot de graven die al uitgegeven zijn. Er worden dan geen nieuwe graven uitgegeven, maar alleen die graven waar de rechten al op zijn gelegd. Dat is een punt dat de heer Rijkstra in de komende gesprekken gewoon mee zou nemen. Het zo stellig formuleren van het sluiten van de begraafplaats Oude Coevorderweg en de begraafplaats in Eelde is wat de raad betreft op dit moment niet aan de orde. De heer Rijkstra meent de vragen te hebben beantwoord. Hij wil nogmaals aangeven, dat deze nota er op initiatief van de raad is gekomen. Spreker vindt ook dat deze nota op een goede manier met elkaar moet worden besproken. Wat de heer Rijkstra betreft kan deze nota, met de opmerkingen die gemaakt zijn, met de bevolking worden besproken.

Mevrouw Van den Berg heeft nog een aanvullende vraag. De heer Rijkstra eindigt met de inspraak naar de bevolking. Hoe gaat dat gebeuren? Een aankondiging op de gemeentepagina, moet dat voldoende zijn, of wil de heer Rijkstra wat meer interactie met de mensen organiseren.

De heer Rijkstra zegt dat het onderwerp zeker zal leven. Er moet niet gesteld worden dat

mensen maar even moeten komen en dat er dan over gepraat kan worden. Een onderwerp als dit moet op drie plaatsen in de gemeente, waar ook de hoofdbegraafplaatsen zijn, besproken worden. Hierbij moet men, met de opstellers van het rapport en de medewerkers van de gemeente, laten zien wat het begraven in deze gemeente inhoudt. Hoe zorgvuldig er naar wordt gekeken en wat er in de toekomst mee moet gebeuren. Dan kan er ook met de mensen over worden gesproken. Dan gaat het op een heel waardevolle manier.

De heer Kloos begrijpt dat de heer Rijpstra aangeeft, dat de notitie zoals die hier ligt minus het ruimen en het sluiten, met nuance, van begraafplaatsen ter inspraak kan worden gelegd.

De heer Rijpstra antwoordt dat het ruimen, onder de strikte voorwaarden die daarvoor gelden volgens de raad in de inspraak kan worden gebracht. De heer Rijpstra heeft naar de raad geluisterd als het gaat om het sluiten van de beide begraafplaatsen. Wat de raad betreft is dat, gezien de emoties die dit losmaakt, nu niet aan de orde. In de inspraak kan dit echter best aan de orde komen. Een goede gespreksleider kan wel vragen hoe men daar tegen aankijkt.

De heer Kloos vraagt of het ruimen zoals dat in het stuk staat, met alle gevoeligheden, dus wel eventueel zijn beslag zou kunnen krijgen.

Het valt de vice-voorzitter op, dat er veel opmerkingen worden gemaakt n.a.v. het afgesloten betoog van de burgemeester. Is er behoefte aan een tweede termijn? Dan kunnen daar de vragen aan de orde komen en kan de portefeuillehouder er, in wat meer specifieke zin op reageren. Spreker constateert dat er behoefte is aan een tweede termijn.

De vice-voorzitter werkt het lijstje in omgekeerde volgorde af.

Mevrouw Van den Berg vindt het een hele duidelijke uiteenzetting en heeft er alle vertrouwen in dat de notitie zorgvuldig de inspraak in gaat. Dan kan er later weer over gesproken worden.

De heer Kremers reageert op het feit dat de vice-voorzitter de fracties in omgekeerde volgorde het woord geeft. Het CDA heeft een verzoek aan alle raadsfracties om aan te geven, in hoeverre men de bevolking de keuze wil geven tussen dubbeldiep 'moeten' begraven en dubbeldiep 'kunnen' begraven. Omdat de vice-voorzitter omgekeerd vraagt is de heer Kremers straks als laatste aan de beurt, terwijl hij een vraag heeft aan de hele raad. Vandaar deze interruptie.

De vice-voorzitter zegt dat de heer Kremers wel een verzoek kan hebben, maar dat wil niet zeggen, dat alle fracties daar op in gaan. Voor de levendigheid is het ook wel eens leuk om het in de andere volgorde te doen. Een flexibel raadslid als de heer Kremers, kan daar mee om gaan.

De heer Kremers is best bereid zeven keer dezelfde vraag te stellen.

Mevrouw Bomhof dankt de portefeuillehouder voor de beantwoording. Zij heeft nog een opmerking over het in twee lagen begraven. Dat hoeft natuurlijk niet per sé de grond in. Er kan ook een graf gedeeltelijk boven de grond worden geplaatst, met een mooie steen er omheen. Dat gebeurt in het westen veel, omdat daar veel minder ruimte is. Daar is het probleem van het in twee lagen begraven veel minder pregnant dan hier. Dat gebeurt daar gewoon overal. De heer Rijpstra had het verder over historische graven die bewaard worden. Wat nu modern is wordt echter over een tijdje historisch. De graven die nu splinternieuw zijn, zijn straks ook vergaan. Voor het overleg met de bevolking moet een modus worden gevonden. Er zou gedacht kunnen worden aan een goed uitgewerkt enquêteformulier dat mensen kunnen krijgen via begrafenisondernemers. Daar zijn wel dingen op te verzinnen. De fractie is erg gesteld op uitgebreid overleg met de bevolking over deze onderwerpen.

De heer Meerman vond de portefeuillehouder heel helder in zijn beantwoording. Richting de heer Kremers het volgende. GroenLinks wil de beslispunten handhaven zoals nu geformuleerd. Een stelling kan beter scherp geformuleerd worden, en leidt dan tot meer discussie en biedt mogelijk ook meer stof voor later.

De heer Kloos refereert aan de wrijving die er even was met de portefeuillehouder. Het 'waar' en 'hoezo' over de besparingen, bezuinigingen. Daar zit het verschil in. In het hele stuk wordt gesproken over kostenbesparing. Kostenbesparing kan alleen verkregen worden door op bepaalde punten te bezuinigen. Er staat in een beslispunt "op basis van kostenbesparing", "door het extensiveren van het onderhoud kan een jaarlijkse besparing worden gehaald". Dan is men wel bezig met kostenbesparingen en bezuinigingen. Als dat het verschil met de portefeuillehouder was hoopt spreker het hiermee opgelost te hebben. Voor de heer Kloos zijn het bezuinigingen. In de beantwoording geeft de heer Rijpstra aan dat het sluiten van de baan is, of in elk geval wordt het niet meegenomen richting de bevolking. Het ruimen blijven staan. Dat vindt de heer Kloos heel jammer. Dat is juist wat de gevoeligheden geeft, ook binnen de bevolking en ook zeker binnen de fractie van Leefbaar Tynaarlo. Wordt de eeuwige grafrust, zoals op joodse en islamitische begraafplaatsen, ook in deze gemeente gecreëerd of komen daarvoor aparte begraafplaatsen. Wellicht in particuliere handen. De heer Kloos kan zich voorstellen dat je dit niet op de openbare begraafplaatsen creëert.

De heer Stel reageert positief op de vraag of het stuk de inspraak in kan. Belangrijk is, zoals de heer Rijpstra al aangaf, de manier waarop de bevolking wordt geraadpleegd. Dat is essentieel, en ook de manier waarop de bevolking wordt geïnformeerd, in de opstelling van de tekst. In deze raadszaal zijn fracties die moeite hebben met het begrip 'discussiestuk'. Er wordt veelal de conclusie getrokken, dat er geruimd gaat worden, dat er van alles gaat gebeuren. Dat is duidelijk niet het geval. Het gaat er juist om, gezamenlijk met de bevolking in beeld te brengen wat de mogelijkheden zijn en een visie te ontwikkelen over hoe in de toekomst omgegaan wordt met begraven. Dan gaat het niet over bezuinigingen, maar hoe

er met begraven wordt omgegaan. Het voorstel van de PvdA voor een enquête heeft niet de voorkeur van de heer Stel. Hij is van mening dat dit onderwerp beter tot zijn recht komt wanneer je de discussie één op één voert, in plaats van schriftelijk. Met name ook voor de toelichting die soms nodig is om deze discussie op een goede manier te voeren. De VVD vindt, met de portefeuillehouder, dat met de aanpassing van het ene onderdeel het stuk de inspraak in kan.

De heer Van Es zegt dat zijn fractie na de toelichting van de heer Rijpstra, met name over het sluiten van de twee begraafplaatsen, in principe kan instemmen met het vrijgeven van deze notitie voor inspraak. Wat de bevolking daar van vindt, merkt de raad dan wel. Spreker is het met de heer Stel eens, dat dit onderwerp te gevoelig ligt om het middels een enquête aan de bevolking voor te leggen. Jammer is in deze, dat het budget voor Tien jaar Tynaarlo al op is, anders kon het college wellicht de plaatselijke bejaardentehuizen bezoeken in plaats van enkele individuen.

De heer Stel hoort vanavond al voor de derde keer de verwijzing naar Tien jaar Tynaarlo. Spreker vindt het niet gepast om dit onderwerp te vergelijken met Tien jaar Tynaarlo.

De vice-voorzitter roept de fracties op om tijdens het spreken van een van de collega raadsleden toch een beetje op te letten. Zoals het nu gaat is voor de spreker af en toe vervelend.

De heer Hoogenboom was wat verwonderd over hetgeen de voorzitter heeft gezegd over het omgekeerd begraven. Spreker heeft nu de indruk dat de heer Rijpstra even een amendement inbouwde. Met het eindresultaat daarvan kan de heer Hoogenboom wel leven, maar niet met het eerste. Het klopt niet met wat er hier in de stukken staat. In de tweede plaats wil spreker er voor pleiten, dat wanneer het stuk de inspraak in gaat, tenminste één inspraakbijeenkomst te beleggen. Het lijkt de heer Hoogenboom verstandig om de bevolking ruim de gelegenheid te geven om de mening te geven en emoties te delen. Over het beslispunt “moeten begraven” betreft, pleit de heer Hoogenboom er voor om het te laten staan, zodat er een scherpere discussie komt. Ook vond het uitgangspunt van het CDA en de ChristenUnie zijn oorzaak in de kosten van het begraven, de tarieven. Verder wordt in de nota ook gesproken over het ruimtebeslag van begraafplaatsen, wat hierdoor beperkt zou worden. Spreker is het daar mee eens. Als het in plaats van ‘moeten’ ‘kunnen’ zal worden naar de inspraak, dan zij dat maar zo. De heer Hoogenboom wacht dat even af.

De heer Kremers vond de bijdrage van de portefeuillehouder helder. Met de punten 1 t/m 3 kan de CDA, zoals gezegd, instemmen. Als op termijn blijkt, dat naast het ‘moeten’, het ‘kunnen’ ook tot de mogelijkheden behoort, kan het CDA daar vrede mee hebben. Een en ander is wel afhankelijk van de wijze waarop dat straks naar de bevolking wordt gecommuniceerd. Met alle respect voor wat in het Dagblad voor het Noorden stond, is net gebleken dat mensen iets lezen en daar heel snel aannames bij hebben. Op het moment dat ergens ‘moeten’ staat kunnen mensen het idee krijgen, dat daar dus niet meer over te discussiëren valt. Het is dus afhankelijk van de manier waarop het naar de bevolking wordt

gecommuniceerd. Maak in elk geval duidelijk, dat daar nog over gediscussieerd kan worden. Bij de vervolprocedure zullen begrafenis- en uitvaartverenigingen en begrafenisondernemingen, actief worden betrokken. Spreker hoopt ook dat de raad wordt uitgenodigd voor dit soort informatieavonden. Ook de raad is uitermate nieuwsgierig naar hoe de bevolking er over denkt. Wat het CDA betreft kan het stuk de inspraak in, met de restrictie dat sluiten voor het CDA niet aan de orde is.

De heer Rijpstra dankt de leden van de raad voor hun inbreng en opmerkingen. De PvdA noemde in het kader van in twee lagen begraven, het omhoog gaan. Technisch kan dat en als het voldoet aan de wet op de lijkbezorging dan is het mogelijk. Het kan dus ook op De Duinen. Met betrekking tot monumenten is inmiddels bekend hoever men kan gaan. Ten aanzien van historische graven, en natuurlijk ook ten aanzien van andere objecten zoals huizen en bedrijfsgebouwen in de samenleving, geldt dat wat nu modern is over 60 jaar maar niet meer moet worden afgebroken. Dat geldt natuurlijk ook voor graven en grafmonumenten. Er zijn deskundigen in de gemeente, die dat goed in de gaten zullen houden. Eeuwig durend begraven, genoemd door Leefbaar Tynaarlo, kan nu niet. Als dat gewenst is moet de verordening gewijzigd worden en dan kan er bijvoorbeeld een plek op een begraafplaats worden aangewezen waar eeuwigdurend grafrecht op gevestigd zou kunnen worden. Dat besluit de raad. De discussie over bezuinigingen en besparingen kan lang duren. Is energiebesparing een bezuiniging?

Alle fracties hebben aangegeven, dat het gesprek met de bevolking op een zorgvuldige manier moet gebeuren. Spreker denkt dat het goed is, dat vertegenwoordigers van de fracties daar aan deel gaan nemen. Het is ook te verwachten, dat leden van begrafenisverenigingen en uitvaartondernemingen deel zullen gaan uitmaken van deze discussie. Het zullen goede gesprekken worden en de gemeente zal dat op de juiste wijze gaan voorbereiden. Daar krijgt de raad t.z.t. ook een voorstel voor. Concluderend kan worden geconstateerd, dat de discussie met de bevolking zal gaan over de volgende punten. Het ruimen van graven op de gemeentelijke begraafplaatsen, het wel of niet dubbeldiep begraven op begraafplaats De Walakker en begraafplaats De Eswal en het (gedeeltelijk) toekennen van de functie openbaar groen aan de begraafplaatsen. Het sluiten van de begraafplaatsen Oude Coevorderweg en de begraafplaats in Eelde is op dit moment niet aan de orde, dus wordt ook niet als specifiek discussiepunt ingebracht. Aan de andere kant moet het gesprek ook niet uit de weg worden gegaan als mensen vragen wat er gebeurt als een begraafplaats vol is.

De vice-voorzitter geeft aan dat de burgemeester het voorliggende voorstel genuanceerd en duidelijk verwoord heeft. Spreker wil het geformuleerde voorstel graag in stemming brengen als de raad dat wil.

De heer Van Mombergen geeft aan dat de fractie van Leefbaar Tynaarlo niet eenstemmig is, maar dat hij een stemverklaring wil afleggen. De heer Van Mombergen is persoonlijk tegen het ruimen.

De vice-voorzitter geeft aan dat hiervan een kanttekening wordt gemaakt. Hij concludeert

dat de overige raadsleden kunnen instemmen met het verwoorde voorstel van de portefeuillehouder.

Vervolgens wordt conform het voorstel van het college van Burgemeester en wethouders d.d. 11 maart 2008 besloten.

De vice-voorzitter geeft de voorzitterskamer weer over aan de heer Rijpstra.

12. Programma van Eisen Groote Veen Eelde

De voorzitter geeft aan, dat het gevraagde besluit is, in te stemmen met de uitgangspunten en het voorkeursmodel Waterlijn als basis voor verdere planvorming.

De heer Hoogenboom van de ChristenUnie begint bij het einde, namelijk het raadsbesluit. Het gaat over de derde zin: 'overwegende dat het gebied Groote Veen in Eelde *waarschijnlijk* bebouwd gaat worden met woningen en een multifunctionele accommodatie. Het lijkt de heer Hoogenboom dat het woord 'waarschijnlijk' uit de tekst verwijderd dient te worden.

Mevrouw Van Gelder zegt dat het CDA kan instemmen met het voorliggend Programma van Eisen, maar de fractie heeft wel een opmerking. Het betreft hier het plan, naar Eelde/Paterswolde rijdend, aan de linkerkant van de Legroweg. De gemeente is echter ook op jacht naar een stuk grond aan de rechterkant van de Legroweg. Dit heeft de fractie vernomen. De fractie wil graag het pachtcontract dat op die grond rust, gewaarborgd zien.

Mevrouw Terwal geeft aan dat haar fractie zich afvraagt of allerlei onderzoeken, zoals archeologisch onderzoek en bodemonderzoek al zijn uitgevoerd. Als blijkt dat bepaalde dingen niet kunnen, dan vraagt zij zich af hoe ver men mee moet gaan met het Programma van Eisen. Verder wordt met de uitwerking van het Programma van Eisen rekening gehouden met de opbouwplaats van het corso. Dit wil zij opgemerkt hebben.

De heer Stel heeft namens de VVD een korte opmerking. Er wordt een multifunctionele accommodatie gepositioneerd met daarnaast een waterpartij. De heer Stel is benieuwd naar de uitwerking van deze twee naast elkaar. Hoe pakt dit uit? Er kan naar zijn mening namelijk wat frictie ontstaan.

Het lijkt mevrouw Van den Berg goed om uit te gaan van de startnotitie. Dat is namelijk het vorige moment. Zijn die afspraken nagekomen en hoe staat het ermee. Eén van de afspraken in de Startnotitie, was dat er minstens 150 woningen gebouwd moeten worden. Het worden er nu 200. Hoe zit dat? In de Startnotitie ligt de nadruk op het landschap. Het landschapsonwikkelingsplan moet eigenlijk samen opgaan met deze planvorming. Het landschapsonwikkelingsplan is nog helemaal niet geboren. Hoe zit dit? Verder moet men bij een stedenbouwkundig plan van aanpak weten wat de bodemomstandigheden zijn. Zij mist het bodemonderzoek. Het plan Ter Borch ging vergezeld van rapporten over de bodem

en het water. Dit soort plannen zijn de leidraad voor het stedenbouwkundig plan van aanpak. Misschien heeft het woord 'waarschijnlijk' hiermee te maken? Bij de vorige bijeenkomst op 4 maart heeft zij nog met de projectleider gesproken. Hij zei dat dit nog goed onderzocht moest worden. Natuurlijk moet dit goed worden onderzocht. Pas als het goed is onderzocht, kan er een plan van eisen worden opgesteld. Niet nu al. Verder is in de Startnotitie ook nog iets gezegd over ambtelijke capaciteit en over een prijsvraag. Nu leest mevrouw Van den Berg hier niets meer over. Wel over de keuze om dit architectenbureau te volgen. Er wordt summier aandacht geschonken aan de risico's. Een plan waarbij men moet uitgaan van het draagvlak van milieu, water en landschap, vereist een deskundige aanpak. Die deskundigheid is er wel, maar op dit moment nog niet duidelijk. Verder nog een opmerking over het overleg dat heeft plaatsgevonden met de omwonenden, over de wateroverlast. Zij heeft begrepen dat er goed is overlegd en dat beloofd is, dat in januari duidelijk zou worden welke maatregelen er getroffen worden om de wateroverlast tegen te gaan. Niet dat ze al meteen worden opgelost, want de laatste tijd is het daar extra nat. De paarden hebben zwemvliezen nodig. Verder valt het de fractie op dat er gebouwd wordt op het bergbezinkbassin. Hoe zit dat? Mevrouw Van den Berg heeft veel vragen en zij heeft geconstateerd dat deze kennelijk niet bij de andere fractie leven.

Wethouder Kosmeijer weet nog niet of het woord *waarschijnlijk* weg kan, de beraadslagingen gehoord hebbende. Het vertrekpunt van het college is het structuurplan waarin is aangegeven dat er gebouwd gaat worden in het deel van Eelde/Paterswolde Grootte Veen. Er zijn met de omwonenden twee discussies gevoerd. Dit heeft geleid tot het vertrekpunt dat er, wat de gemeente betreft, gebouwd gaat worden in Groot Veen. Maar waar moet er dan rekening mee worden gehouden. In de eerste bijeenkomst werden vooral de verschillende verwachtingspatronen afgetast, waardoor het geheel moeizaam verliep. In de tweede bijeenkomst is de gemeente teruggekomen met de aanbevelingen vanuit de overleggen met de omwonenden. Deze hebben een plek gekregen en het heeft geleid tot het Programma van Eisen, dat een globaal programma is. Het is niet tot op detailniveau uitgewerkt. Ook over de bouwlocaties staat letterlijk in het stuk dat dit indicatief is. En dan wordt gezegd dat er op een bergbezinkbassin wordt gebouwd. Dit soort zaken komen echter allemaal nog aan de orde. Er zal ook worden onderzocht of er sprake is van flora en fauna waardoor de plannen niet door kunnen gaan. Er zal dan een nadere positie worden bepaald. Er is nu voor gekozen om niet eerst alle onderzoeken in werking te zetten, maar om eerst het overleg met de bevolking aan te gaan. Op basis daarvan is tot een Programma van Eisen gekomen. Dit is de werkwijze geweest. Er is gewerkt op basis van een collegeprogramma, dat uitvoerig is bediscussieerd. Daarom is de inspraakprocedure dit keer goed neergezet. De klomp van de wethouder breekt, nu weer wordt gezegd dat het anders gedaan had moeten worden. Het is nooit goed of het is verkeerd. Spreker blijft, namens het college, voor de gekozen werkwijze pleiten. Het is een uiterst zorgvuldige manier. De raad mag er op vertrouwen dat alle onderzoeken die nog uitgevoerd zullen worden meegewogen zullen worden. Mocht dit leiden tot eventuele blokkades, dan zal er op dat moment mee gedeald worden.

Mevrouw Van Gelder van het CDA heeft aangegeven dat de gemeente op jacht is naar de grond ten oosten van de Legroweg. Deze uitspraak verbaast de heer Kosmeijer enigszins,

want dat is geenszins het geval. Dit punt is op de tweede informatieavond naar voren gebracht. In het plangebied werd dit namelijk wel gemarkeerd. Maar de gemeente is zeker niet op jacht naar gronden. Maar mogelijkwijs zouden een aantal problemen in het wijkgebied opgelost kunnen worden. Het gaat dan meer om waterberging en absoluut niet om woningbouw. Er is op dit moment een gesprek gaande met de betrokkene die de grond in erfpacht heeft. Er wordt getracht er op een goede manier uit te komen. Als er iets uitkomt, zal de raad hiervan op de hoogte worden gesteld. Op dit moment is er geen aanleiding om te zeggen dat de eeuwige pacht wordt toegezegd. Dat is niet aan de orde. De eeuwige jacht al helemaal niet. Men komt er in goed onderling overleg wel met elkaar uit.

Dan de corso opbouwplaats. Daarvoor geldt hetzelfde. In de tweede bijeenkomst is gezegd dat bij een definitieve verkaveling van de gronden rekening zou worden gehouden met de twee corso opbouwplaatsen die op dit moment zijn gesitueerd in dit gebied. Er zal rekening mee worden gehouden. De heer Stel sprak over de MFA en de grote waterpartij. De grote waterpartij zal in het natte gedeelte gesitueerd moeten worden. Er zal enige spanning zijn met de MFA en ook met de wijk. Als er een wijk wordt gebouwd waar ook jonge gezinnen gaan wonen, zal er enige spanning uit voort komen. In de uitvoering zal hiermee rekening worden gehouden. De opmerking van de heer Stel is terecht en in de definitieve uitwerking zal hiermee rekening worden gehouden. Mevrouw Van den Berg vraagt hoe het aantal woningen zich verhoudt tot de startnotitie, waarin sprake is van minstens 150 woningen. De heer Kosmeijer kan melden dat de gemeente hierin is geslaagd. Er komen er zelfs 200.

Mevrouw Van den Berg merkt op dat men in het structuurplan is uitgegaan van 150 woningen. Waarom worden het er nu 50 meer?

Wethouder Kosmeijer wil niet steeds dezelfde discussie herhalen. In de startnotitie is een marge aangegeven van 150 tot 266 woningen. Het aantal is voorlopig op 200 woningen uitgekomen. Er komt nog een discussie over. De stukken hiervoor zijn onderweg naar de raad. Hierin staat aangegeven hoe de gemeente in de uitwerking van het structuurplan, met de aangepaste aantallen vanuit het rapport van de provincie, denkt om te gaan. Er komt in de raad een discussie. Wellicht leidt dit weer tot bijstelling van het huidige plan. Ook voor wat betreft het landschapsontwikkelingsplan: het zal dit jaar aan de raad worden aangeboden. Tot slot nog de procedure. De raad dient er rekening mee te houden dat het college, voor wat betreft het programma van eisen, weer bij de raad terug zal komen. De procedure wordt stapsgewijs opgezet. Er wordt nu een globaal plan van eisen vastgesteld. Zodra alle rapporten bekend zijn en zodra er nieuwe invullingen zijn, zal het college daar met de omwonenden en de toekomstige bewoners en met de raad nader over spreken.

Mevrouw Van den Berg zegt dat de wethouder altijd heel goed weet welke vraag hij nog niet beantwoordt. Toch wil zij graag een antwoord op haar vraag over de ambtelijke capaciteit en de prijsvraag. Ook wil zij weten waarom de omwonenden nog niet weten welke maatregelen er worden getroffen.

Wethouder Kosmeijer antwoordt dat deze vraag de details betreft. Er is nooit toegezegd dat nu al bekend zou zijn hoe de maatregelen inzake de wateroverlast er uit zouden komen te

zien. Er is nadrukkelijk toegezegd dat de wateroverlast een belangrijk thema in het gebied is. Er is nadrukkelijk toegezegd dat in de definitieve uitwerking van de plannen er een verbetering dient op te treden ten opzichte van de huidige situatie. Spreker constateert dat mevrouw Van den Berg instemmend knikt. Zij was dus blijkbaar bekend met het antwoord.

Mevrouw Van den Berg heeft begrepen dat de bewoners in januari bericht zouden krijgen. Waarom hebben zij dit bericht nog niet gekregen?

Wethouder Kosmeijer antwoordt dat nooit is toegezegd dat de bewoners in januari bericht zouden krijgen. Er is erkend dat water een belangrijk element is en er is toegezegd dat er in de definitieve uitwerking antwoord zal worden gegeven op de technische vraag, op een manier die door iedere leek begrepen kan worden. De prijsvraag is op dit moment niet aan de orde. Er is een traject ingezet om het stapsgewijs met de bevolking op te zetten. Er is tijdens de tweede bijeenkomst positief op gereageerd. Er kan op een goede manier vervolg aan worden gegeven. Voor wat betreft de ambtelijke capaciteit: het is de heer Kosmeijer niet bekend dat er sprake zou zijn van enige frictie. Als dit wel zo is, zal het college met voorstellen komen om het op te lossen.

Mevrouw Van den Berg constateert dat de wethouder aangeeft dat, hoe langer het gesprek duurde, hoe globaler het plan van eisen werd. Wat hoort de raad hier nu? Er moet een besluit worden genomen over een stedenbouwkundig programma van eisen, maar de wethouder geeft aan dat er nog veel moet gebeuren. Vorige week heeft spreekster gepoogd contact te leggen met de projectleider om wat vragen beantwoord te krijgen. Dit is niet gelukt. De projectleider was afwezig. Zij vindt het niet voldoen aan een programma van eisen. Bij andere gemeenten wordt een heel andere invulling aan een stedenbouwkundig plan van eisen gegeven.

De voorzitter wijst mevrouw Van den Berg er met alle respect op, dat er wordt gevraagd in te stemmen met de uitgangspunten en het voorkeursmodel als basis voor de verdere planvorming. Hij is daarom van mening dat mevrouw Van den Berg op dit moment een aantal stappen te ver gaat. Daarom wil hij nu de discussie stoppen, omdat haar opmerkingen een ander chapter betreffen.

Mevrouw Van den Berg werpt tegen dat het een stedenbouwkundig programma van eisen is. En dat is voor de fractie onvoldoende omdat het te vaag is.

De voorzitter vraagt vervolgens in te stemmen met de uitgangspunten en het voorkeursmodel Waterlijn als basis voor de verdere planvorming. De fracties van CDA, Gemeentebelangen, ChristenUnie, VVD, Leefbaar Tynaarlo, GroenLinks, PvdA zijn voor.

Vervolgens wordt, met de aantekening dat de fractie van D66 niet instemt met het voorstel, conform het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 4 maart 2008, besloten.

13. Vaststellen Milieubeleidsplan 2008-2011

De heer Van Mombergen wil beginnen met een bloemlezing uit het milieubeleidsplan: Er is veel natuur en het is er relatief rustig in de gemeente Tynaarlo. De gemeente Tynaarlo wordt gekenmerkt door een gevarieerd landschap met prachtige karakteristieke dorpskernen. De gemeente wordt ook wel gezien als de “groene long” van de regio. Tynaarlo wil over 15 jaar nog steeds een groene gemeente zijn met karaktervolle dorpen. De huidige kwaliteit van wonen en leven in Tynaarlo is verbonden aan de kwaliteit van natuur en landschap. De huidige kwaliteit van de leefomgeving in Tynaarlo is een belangrijke economische waarde die moet worden behouden en versterkt. We beschouwen milieu als onderdeel van omgevingskwaliteit. Bewoners hechten steeds meer aan een groene, gezonde en veilige woonomgeving. Van de Groene Long wil de gemeente zoveel mogelijk afblijven, waar mogelijk moeten projecten zelfs bijdragen om de kwaliteit van de groene long te versterken. Belangrijke aandachtspunten bij bedrijventerreinen zijn de landschappelijke en ecologische inpassingen. De economische groei in Tynaarlo moet dus leiden tot meer milieukwaliteiten. Er wordt naar gestreefd om de Groene Long te versterken. Recreatiegebieden leveren in de huidige situatie een duidelijk meerwaarde op als het gaat om milieuaspecten voor haar omgeving. De vraag is echter: hoelang houdt dit college de bewoners van Tynaarlo nog voor de gek. Op de A28 begint het al aardig op Utrecht te lijken. Het gebied draagt met ere de titel ‘lelijkste plek van Drenthe’. Ga eens kijken bij de toegang tot het industrieterrein van Vriezerbrug. Hoezo inpassen in de natuurlijke omgeving, hoezo de natuurlijke waarde behouden? De PvdA had al vragen gesteld over de rommelige situatie bij Doeland. Maar het college maakt er nog een grotere puinzooi van. Volbouwen! En ja, volbouwen is het enige motto. Maakt niet uit hoe, als de bevriende projectontwikkelaars en grondspeculanten maar kunnen scoren. Hoezo de Groene Long versterken, dat heeft men bij Ter Borch kunnen zien. Volbouwen tegen een natuurterrein voor de gegoede Groningers. Dan verschuilt het college zich achter de regio Groningen-Assen. Deze ondemocratische club heeft Tynaarlo een bouwopgave opgelegd van 1600 woningen. De uitbreidingsbehoefte is de komende 15 jaar maximaal 1000 woningen. De overige woningen moeten ten goede komen voor instroom van gezinnen met kinderen van elders. Wat voor gezinnen is dan de vraag? Rijke gezinnen uit Groningen natuurlijk, zoals nu in Ter Borch.

Is Leefbaar Tynaarlo dan tegen woningbouw, nee meneer de voorzitter. Leefbaar Tynaarlo is voor woningbouw voor de eigen bevolking. Niet meer en niet minder. Leefbaar is tegen alle schone schijn die dit college predikt. Dit is een college voor projectontwikkelaars, niet voor de bevolking, ondanks alle mooie praatjes. Dan het uitvoeringsprogramma. Op de dubo-ambities na kan de fractie hiermee instemmen. Wil het college de raad doen geloven dat woningbouwcorporaties hier niet voldoende kennis hebben van duurzaam bouwen? Gelukkig zijn de onzalige plannen van GroenRechts om innovatief te bouwen niet meer terug te vinden. Als men bij de geraamde externe kosten van dit uitvoeringsprogramma kijkt, toch ook weer meer dan 100.000 euro, moet worden geconstateerd dat Team milieu toch wel erg weinig capaciteit heeft. Ook bij de inzetbare uren van Team milieu kunnen vraagtekens worden gezet. Voor het project Visie Koningsas staat tien uur. Voor het landschapsontwikkelingsplan, het speerpunt van D66 - 75 uur. Voor de ontwikkeling van

een nieuw Waterplan, waarin de stedelijke wateropgaven en de Kaderrichtlijn Water centraal staan: 50 uur. Zelfs dit milieubeleidsplan moest door een extern bureau geschreven worden. Conclusie: mooie woorden over milieu, maar als het erop aankomt een sprookje.

De heer Brink van Gemeentebelangen zegt dat er sprake is van een dik pak, waarschijnlijk duurzaam papier, over het onderwerp milieubeleidsplan 2008-2011. Het betreft hier een ontwerpplan waarop nog zienswijzen kunnen worden ingediend door de betrokkenen, c.q. belanghebbenden uit de samenleving van Tynaarlo. Het is een zeer uitgebreid stuk. Spreker heeft het proberen te bundelen er hij heeft er drie nietjes op stukgedrukt. Het is niet gelukt. In het stuk komen vrijwel alle aspecten aan de orde die te maken hebben met ruimtelijk ordening in relatie tot de omgeving en de omgevingskwaliteit. De groei van de bevolking neemt nog steeds toe. Hier zal, en dat blijkt ook uit het beleidsplan, terdege rekening mee worden gehouden. Ook het gegeven dat er per individu meer woon- en leefruimte is, is van invloed op de kwaliteit van de beschikbare ruimte. Uiteraard is Gemeentebelangen ook van mening dat hier zorgvuldig mee dient te worden omgegaan. Bij de verschillende onderdelen in het plan worden steeds ambities weergegeven. Sommige ambities lijken tegenstrijdig met elkaar. Bijvoorbeeld ontwikkeling van nieuwe woongebieden ten opzichte van het behoud van het landschap of natuurontwikkeling ten opzichte van instandhouding van een gezonde agrarische sector. De gemeente moet niet proberen roomser te zijn dan de paus. Veel ambities worden weergegeven met 'toekomst gericht gebouwen'. Het lijkt de fractie van Gemeentebelangen dat dit een vanzelfsprekende zaak is. De vraag rijst echter: wie of wat bepaalt de toekomst? Hoe kan men er op economisch verantwoorde wijze rekenschap mee houden. Is de verkeerstoename in de toekomst bekend? In de inleiding van het stuk wordt heel voorzichtig gesteld dat het verkeer wel iets zal toenemen. Verderop, bij verkeer en vervoer wordt echter aangegeven dat er terdege rekenschap moet worden gehouden met een toename van de verkeersintensiteit in de gemeente en dus met aanpassing van de infrastructuur. Ook heeft men te maken met ontwikkelingen die zich voordoen in de omgeving buiten de gemeentegrenzen en die van invloed kunnen zijn op het beleid van de gemeente Tynaarlo. De fractie van Gemeentebelangen pleit ervoor alle belangen goed tegen elkaar af te wegen en om het economisch aspect, ook van de individuele burger, in acht te nemen. Zeker bij een gevoelig onderwerp als het milieubeleid.

De heer Hoogenboom wil voorop stellen dat de ChristenUnie akkoord gaat met het vrijgeven voor de inspraak van deze notitie. Toch enkele opmerkingen. De fractie wil graag een toelichting op 4.2, bedrijventerreinen. Wat bedoelt het college precies. Welk terrein? Op pagina 29 staat een schema bij 'dagattracties', gedateerd 1996-1999. Voordat het de inspraak ingaat, wil de heer Hoogenboom het college adviseren een wat actueler schema op te nemen. Dat staat wat beter. Op pagina 33 stelt spreker een aanvulling voor onder 'doelstellingen'. Hij stelt voor het punt 'afvalpreventie' er bij te zetten. Op pagina 35 wordt gesproken over vervoer en voertuigen, alternatieve brandstoffen. Voor wat betreft de alternatieve brandstoffen beveelt hij het college aan hier voorzichtig mee om te gaan, totdat het geheel wat meer uitgekristalliseerd is. Voor wat het aanschaffen en monteren van roetfilters betreft, wil hij het college aanbevelen dit zo spoedig mogelijk te doen.

De heer Prins zegt dat de vorige sprekers hem al veel woorden uit de mond hebben genomen. Hij wil het college nog wel meegeven nog even goed naar de cijfers te kijken. Ook hij had een opmerking bij de 'dagattracties 9-12 jaar'. Maar ook andere cijfers. Graag nog even goed naar kijken voordat het stuk de inspraak in gaat. De fractie is heel blij met de verbinding met het structuurplan en de gekozen opzet ziet er heel anders uit dan het vorige milieubeleidsplan en de integrale uitwerking. De fractie is ook heel blij dat de extra info voor de raad is toegezegd. Wat de fractie betreft kan de notitie de inspraak in.

Mevrouw Zuiker waardeert in het beleidsplan de integrale benadering met betrekking tot het thema milieu. Ook de brede interne betrokkenheid bij dit onderwerp vindt de fractie van GroenLinks een goede zaak. De fractie onderscheidt het besef dat het groene karakter van de gemeente een sterke economische waarde is en dat er naar moet worden gestreefd deze waarde te behouden en te versterken. Daarnaast moet de gemeente in haar milieubeleid streven naar vermindering van de klimaatverandering. Met deze uitgangspunten in het achterhoofd wil de fractie het college haar visie meegeven, op ontwikkelen van nieuwe bedrijfsterreinen. Het ontwikkelen van nieuwe bedrijfsterreinen hoeft alleen als er op de huidige terreinen geen plaats meer is. Inbreiding van bestaande terreinen en hergebruik van bestaande gebouwen moeten het uitgangspunt zijn. Ook kleinschalig ondernemen, zonder dat dit op een bedrijventerrein moet plaatsvinden, zou meer gestimuleerd moeten worden. Ook wil mevrouw Zuiker, energiebewust ondernemen nog noemen. Er zijn 100 bedrijven die gratis een energiescan krijgen aangeboden van de gemeente. De fractie wil graag weten hoe het daarmee gaat. Verder nog een opmerking over de beantwoording van de wethouder bij agendapunt 10. Het college is voornemens om in 2009 ook te letten op het energieverbruik bij bedrijven. Kan het college dit wellicht explicieter benoemen, dan in de notitie?

Mevrouw Van den Berg zegt dat in januari 2006, twee jaar geleden, de evaluatie van het milieubeleidsplan is besproken. Ruim twee jaar later ligt het milieubeleidsplan voor. Zij vraagt waarom het zo lang heeft geduurd, voordat het ter visie werd gelegd? De uitgangspunten vindt de fractie op zich heel positief. De koppeling met de structuurvisie, biedt wel duidelijkheid, maar het hoort eigenlijk andersom te zijn. Namelijk dat er milieubeleid is, en dat de structuurvisie daar op inspeelt. De situatie is nu precies andersom. Maar goed, spreekster wil niet achterom kijken. Hopelijk gaat het in de toekomst beter. Eén van de aanbevelingen in de evaluatie was, dat er interactief met doelgroepen gecommuniceerd zou gaan worden over het tot stand komen van het milieubeleidsplan. Waar kan mevrouw Van den Berg lezen welke doelgroepen hiervoor zijn benaderd? Zij heeft alleen iets over de Milieufederatie Drenthe kunnen lezen. Waar is de interactiviteit? Of gebeurt het bij de inspraak?

Wethouder Assies worstelt met de opstelling van D66 over wat eerst moet en wat het laatst moet. Hij overweegt deze discussie niet meer aan te gaan. Deze raad heeft samen met het college gediscussieerd over wat in de gemeente Tynaarlo het basisdocument is voor ontwikkelingen in het gemeentelijk domein. Dat is het structuurplan. Het spijt wethouder

Assies voor mevrouw Van den Berg, maar het structuurplan is de leidraad.

Mevrouw Van den Berg heeft daarom ook aangegeven niet meer naar het verleden te willen kijken. Maar zij hoopt dat het in de toekomst beter zal gaan.

Wethouder Assies constateert dat mevrouw Van den Berg het toch niet kan laten, om het opnieuw te noemen. Wat hem betreft is die discussie achter de rug. Als eenmaal is vastgesteld wat de leidraad is, dan zal worden bezien wat er voor nodig is om dat zo optimaal mogelijk uit te voeren. Dat is ook de insteek geweest in het milieubeleidsprogramma. Er moet voor worden gezorgd dat alle uitgangspunten die in het structuurplan staan, verwerkt worden in een aantal milieurandvoorwaarden. Het is een open deur om het landschap als meest bepalend te noemen. Daarover is men het eens. Wethouder Assies heeft niemand horen zeggen dat het landschap compleet op de schop moet. Nee, iedereen zegt dat het in stand moet worden gehouden en dat moet worden gepoogd het te versterken en te verbeteren. Dit wil hij benadrukken: als gemeenschap wil men ook ontwikkelen. De gemeente heeft er niet voor gekozen om alleen maar te conserveren. Ontwikkelen brengt ook bepaalde dynamiek met zich mee. Dynamiek die goed moet worden ingekaderd. Even het voorbeeld van de bedrijventerreinen. Het milieubeleidsplan is niet leidend in het begrip van 'komen er meer bedrijventerreinen'. Nee, dat is niet de vraag die voorligt. Bedrijventerreinen horen rekening te houden met een aantal aspecten. Onder andere landschappelijke inpassing. Onder andere op het gebied van energiebesparing. Daar worden een aantal eisen aan gesteld. Hij vraagt geen uitspraak van de raad over meer of minder bedrijventerreinen. Het borduurt voort op hetgeen in het structuurplan staat. Er staat ook in, dat er nog discussies zullen volgen over bepaalde uitbreidingen. Dat wordt rustig afgewacht, maar als er uitbreidingen komen, dan is het landschap hierbij heel bepalend. Ook een aantal andere voorwaarden zijn heel bepalend. Spreker wil dit plan niet leidend laten zijn voor die discussie. Ten aanzien van de ontwikkelmogelijkheden kan worden gezegd dat er altijd een spanning is tussen de verschillende belangen. Dat is niet erg. Dat maakt het juist extra scherp. Creativiteit komt dan boven. Daarom moet geen tegenstelling worden gecreëerd tussen economie en milieu. Die is er niet. Men moet leren om elkaar te versterken en aan te vullen in plaats van te roepen dat er ruimte moet zijn voor economie. Natuurlijk moet er ruimte zijn voor economie. Maar niet ten koste van. De leefwijze in het verleden heeft een aantal effecten bewerkstelligd in deze wereld, die gevolgen voor de toekomst hebben. Men moet proberen de effecten enerzijds om te keren of te herstellen, maar altijd in evenwicht met. In de ogen van spreker is dit geen tegenstelling. Ook de agrariërs kunnen zich blijven ontwikkelen. Dat staat ook heel nadrukkelijk in de stukken. Maar wel binnen een bepaalde context. En dat mag ook van agrariërs worden gevraagd. Er is niets mis mee.

De heer Brink heeft met zijn woorden niet zo'n scherpe tegenstelling bedoeld als wethouder Assies nu naar voren brengt.

Wethouder Assies zegt dat het zo wel bij hem is overgekomen. Het moet niet als een dilemma worden gezien, maar men moet bezien hoe hiermee om moet worden gegaan.

Hoe deze kans kan worden benut. Dat geldt ook voor bedrijventerreinen. Er hoeft niet altijd een spanningsveld te zijn tussen economische ontwikkeling en maatschappelijke ontwikkelingen. Er moet bezien worden hoe men elkaar kan versterken en hoe men er voor kan zorgen dat van beide kanten het goede kan worden verkregen. Dit is ook de uitdaging voor de toekomst. Dan een aantal specifieke vragen van de verschillende fracties. Leefbaar Tynaarlo had nog een aantal opmerkingen over het aantal uren, waterplan enzovoorts. De fractie kan het niet serieus nemen. Wethouder Assies zegt dat hij de fractie van Leefbaar Tynaarlo bijna niet serieus kan nemen. De fractie weet donders goed dat er voor het landschapsontwikkelingsplan een budget uitgetrokken is van 100.000 euro. Dit is met een aanbesteding gegund aan iemand. De afdeling milieu participeert in bepaalde werkgroepen. Dat kost 60 uur. Dat is heel normaal en is niet gek in het kader van de participatie. Hetzelfde geldt voor het Waterplan. De afdeling milieu heeft het niet zelf geschreven. Net zoals bij het Rioleringsplan is het, zoals te doen gebruikelijk, uitbesteed. Men heeft een bijdrage in het kader van de ondersteuning en de discussie. Dan wordt niet over honderden uren gesproken. Dat zou ook niet goed zijn. Dan zou er gezegd worden: 'hier wordt wel veel overlegd en vergaderd'. Nee, het wordt heel efficiënt en praktisch ingevuld en ook duurzaam. Gemeentebelangen vindt het een dik plan. Ja, als er voor meer jaren een traject moet worden uitgezet en als er verschillende terreinen moeten worden beschreven met ambities en een uitwerkingsplan, dan wordt het inderdaad een dik plan. Hij adviseert de fractie een iets groter nietapparaat te kopen. Dan is het probleem opgelost. De ChristenUnie heeft een terecht punt. De getallen moeten nog even worden geactualiseerd. Hij zegt de fractie toe om nog eens kritisch te kijken voordat het plan de inspraak ingaat. Ten aanzien van verkeer wordt er gewerkt met netwerkanalyses. Niet zo lang geleden is er in de gemeente Tynaarlo, op verzoek van het ministerie, een netwerkanalyse uitgevoerd. De ontwikkelingen op het verkeersgebied zijn dus bekend. Daar wordt ook gebruik van gemaakt. De opmerking over afvalprovincie wil spreker meenemen voor na de inspraak. Na de inspraak kan het eventueel worden toegevoegd. Verder heeft hij kennis genomen van de opvatting over alternatieve brandstoffen. Ook daarop wil de wethouder pas na de inspraak verder terugkomen. GroenLinks had opmerkingen over integrale benadering en energie van bedrijven. Op basis van de schriftelijke vraagstelling zal wethouder Assies een reactie geven. Dit zal na de inspraak verder worden verwerkt. Op de vraag over het nieuwe bedrijfsterrein heeft hij al gereageerd. De energiescan: dat valt heel erg tegen. Er zal een andere werkwijze moeten worden gevolgd. Algemene oproepen werken op dit moment niet. De bedrijven die zich hebben gemeld, zes of zeven, zijn wel de grotere bedrijven. De kleine bedrijven melden zich niet tot dusver. Dat is toch wel een beetje teleurstellend. We proberen mensen te verleiden, maar dat verleiden lukt nog niet. Er moet dus waarschijnlijk een andere strategie worden gevolgd. Als u suggesties heeft, reik ze dan aan.

Mevrouw Van den Berg geeft aan dat in de eerste termijn een aantal vragen niet is beantwoord.

De voorzitter geeft aan bezig te zijn met de tweede termijn en dat mevrouw Van den Berg de gelegenheid krijgt een vraag te stellen. Hij geeft als eerste het woord aan de heer Van Mombergen.

De heer Van Mombergen zegt dat de wethouder heeft aangegeven dat Leefbaar Tynaarlo zich geen zorgen hoeft te maken over het aantal uren bij het team milieu. Als voorbeeld noemt de heer Van Mombergen de Koningsas, van Groningen tot Assen. Het team milieu besteedt hier in de komende jaren 10 uur aan. Dat is één vergadering voorbereiden, één vergadering meemaken. Einde verhaal. Dan denkt de heer Van Mombergen bij team milieu aan fijnstof, geluid enzovoorts. Als team milieu dat in 10 uur kan doen dan is dat prima. Het is een detail, maar Leefbaar Tynaarlo wijst er wel op. Aan de andere kant is er een uitvoeringsprogramma, waar de fractie over het algemeen content mee is. Het is prima verwoord, goed samengevat. Het kost wat, maar dan heb je ook wat. Nu moet er een besluit genomen worden. Het voorgaande, het milieuplan, levert de fractie veel vraagtekens op, vooral naar de woningbouw. In principe kan de fractie daar niet mee instemmen. Met het uitvoeringsprogramma, wat eigenlijk een vertaling is van het milieubeleidsplan, ziet spreker dit niet één op één lopen. Dat is voor de heer Van Mombergen even moeilijk. Hoe moet hier mee omgegaan worden. De fractie van Leefbaar Tynaarlo is vóór het uitvoeringsprogramma en tegen het milieubeleidsplan.

Mevrouw Van den Berg vraagt waarom er zoveel tijd zit tussen de evaluatie van het milieubeleidsplan in 2006 en nu twee jaar later het milieubeleidsplan. Hoe is er omgegaan met de interactiviteit met de doelgroepen. Er wordt alleen gesproken over de milieufederatie.

Wethouder Assies zegt ten aanzien van de opmerking van Leefbaar Tynaarlo, dat hij daar kennis van neemt. De Koningsas wordt betaald door de regio. De regiovisie betaalt het onderzoek, zoals in de stukken staat vermeld.

De heer Van Mombergen heeft dit allemaal gelezen. Het team milieu reserveert hier in 2008 tot 2011 tien uur voor. Spreker denkt dat dit niet kan. Als de heer Assies aangeeft dat het wel kan, neemt spreker dat graag aan.

Wethouder Assies zegt dat in het kader van de Koningsas het team milieu niet leidend is. Verder gaat deze discussie wat te veel op detailniveau. D66 vraagt waarom het zo lang geduurd heeft. De wethouder heeft geprobeerd dat in de eerste termijn al aan te geven. Er is gekozen voor een compleet ander model. Dat houdt in, dat vanaf 2006 ook intern veel gediscussieerd is. Hoe kan er voor gezorgd worden, dat milieu niet iets is voor de zijlijn, maar integraal meegenomen wordt. Met alle betrokken afdelingen is ook intern veel gediscussieerd. Hoe kan dit gedaan worden, hoe kan dit verwoord worden. Hoe kan er ook voor gezorgd worden dat andere teams milieu integraal overnemen. Een voorbeeld is integrale milieuzorg, door team milieu opgestart en nu overgenomen door gemeentewerken. Een integraal onderdeel van de afdeling bouwen. Hoe kan er voor gezorgd worden, dat wat men wil ook door de hele organisatie gedragen en uitgevoerd wordt. Dat heeft tijd gekost. Een tweede element is, dat er vooroverleg is geweest met de milieufederatie. Hoe kan dit worden opgezet. Hoe wordt het verwoord. Nu de inspraak. De bedoeling is dat er zo veel mogelijk mensen op gaan reageren.

Mevrouw Van den Berg vraagt hoe de inspraak gerealiseerd gaat worden.

Wethouder Assies zegt dat er nog overlegd gaat worden hoe dit wordt georganiseerd. Spreker neemt aan dat het document aan verschillende organisaties wordt toegestuurd met het verzoek commentaar te leveren.

De voorzitter brengt het voorstel in stemming, om in te stemmen met het Milieubeleidsplan 2008-2011 en het vrij te geven voor de inspraak.

Met de aantekening dat de fractie van Leefbaar Tynaarlo tegen stemt wordt vervolgens conform het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 4 maart 2008 besloten.

14. Vaststellen Beleidsplan Duurzaam Bouwen Gemeente Tynaarlo

De heer Van Mombergen zegt dat Leefbaar Tynaarlo niet tegen duurzaam bouwen door de gemeente is, zolang het maar in de rol als eigenaar en opdrachtgever van haar eigen gebouwenvoorraad is. Het zal te gek voor woorden zijn als een gemeentelijk gebouw binnen 50 jaar moet worden afgebroken omdat het geen functie meer heeft. Ergens goed over nadenken heeft bij Leefbaar Tynaarlo altijd de voorkeur. Gelukkig heeft het college na zeer lang aandringen van Leefbaar Tynaarlo aandacht besteed aan de nationale pakketten in de Grond, weg en waterbouw. Het staat nog niet zo uitvoerend beschreven maar het begin is er. Leefbaar Tynaarlo is tegen de bemoeizucht jegens particulieren en ondernemers. Daar heeft de fractie toch een liberale gedachte. Een advies hier en daar, maar daar moet het bij blijven. De centrale overheid zorgt al goed genoeg voor de gemeente wat de bouwregels betreft. De fractie gaat er van uit dat het innovatief niveau voor het woningbouwproject Vries-Oost echt definitief is verdwenen.

De heer Hooqenboom geeft aan dat hij in de raadsvergadering van 11 december wat kritische opmerkingen heeft geplaatst bij de nota die in de inspraak moest. Daarom moet hij nu wel reageren. Hij constateert nu, net als toen, dat er heel veel goede dingen in de nota staan. Maar het blijft zo vaag. Het gaat eigenlijk uitsluitend over ambities en bij projecten gaat er met de ambities als uitgangspunt, onderhandeld worden. Er moet altijd een consensus bereikt worden. Het wordt altijd maar touwtrekken. Liever had de fractie gezien, en daar vraagt zij ook om, dat er op basis van deze nota eens een uitvoeringsplan komt. Hoe wordt dit nu handen en voeten gegeven. Dat staat helemaal niet in dit stuk. Over sancties wordt bijvoorbeeld ook helemaal niet gesproken. Wat er staat is mooi, maar het heeft geen handen en voeten. De fractie van de ChristenUnie krijgt er althans de vinger niet achter. Misschien kan de wethouder hierbij helpen.

Wethouder Assies zegt dat de gemeente bemoeizuchtig blijft. Wat de fractie van Leefbaar Tynaarlo ook zegt, dat zal de gemeente blijven, want dit is haar taak. Innovatief voor nieuwe stukken: ook dat blijft fier overeind.

De heer Van Mombergen heeft de stukken goed nagelezen. Er zijn uitgangspunten genoemd. Op die uitgangspunten wordt in het stuk niet teruggekomen. Er is wel een uitgangspunt genomen, maar niet gezegd dat het zal gebeuren.

Wethouder Assies zegt bij deze keihard toe: het gaat gebeuren. Dan in antwoord op de opmerkingen van de ChristenUnie. Deze fractie vindt het vaag. Het is echter niet vaag. Het dilemma is dat men moet leven met een bouwbesluit. In het bouwbesluit zijn de harde randvoorwaarden geformuleerd waar iets aan moet voldoen. De gemeente wil echter meer. Maar als men meer wil, moet worden verleid. Dat is niet vaag. Het houdt in dat mensen moeten worden gestimuleerd. Er moet worden geschetst wat er meer kan, en waarbij ook nog de eigen portemonnee beter bediend wordt. Daar is niets vaags aan. Dat is ook economie. Heel wat maatregelen in het kader van duurzaamheid zijn economisch rendabel en op de lange duur ook aantrekkelijk. Zo moet dat worden gezien. In het kader van voorlichting zal dit ook worden geregisseerd. Ook ten aanzien van de gebieden die ontwikkeld zullen worden is dat juist het idee. Zojuist is het programma van eisen voor het Groote Veen vastgesteld. Daarin staan allerlei mogelijkheden op het gebied van duurzaamheid in, die niet vaag zijn. Men wil hieraan concrete invulling geven. Per gebied zal dit worden gedaan. Er is een aanbestedingstraject geweest bij het voormalig AZC-terrein waarbij het duurzaamheidsgehalte in het kader van de aanbesteding een rol heeft gespeeld. Degene die met een mooi programma komt, waarbij duurzaamheid een forse plus scoort, kan zo'n project krijgen. Dat is ook gebleken. Dus dat is niet vaag. Maar er zal op basis van argumenten en op basis van advisering en stimulering worden gepoogd een hoger ambitieniveau te bereiken. Dat is heel concreet. Maar de gemeente heeft niet op alle terreinen machtsmiddelen. Daar moet men mee leven.

De heer Talens vraagt of het hier dan alleen over het fysieke bouwen gaat. De wethouder geeft immers aan dat het bouwbesluit heel heldere regels aangeeft en dat deze ook elk jaar scherper worden. Sommige mensen vinden soms wel eens dat het te scherp is. De regels zijn duidelijk gesteld. Het plan in Zeijen bijvoorbeeld moest een toonbeeld zijn voor hoe duurzaam gebouwd kan worden. Hierbij heeft de heer Talens kanttekeningen. Hij heeft het genoeg mogen hebben om een aantal huizen in Zeijen te mogen bouwen. Hij kwam tegen dat er bij het stedenbouwkundige concept alleen maar op wordt gelet, dat de kaprichting haaks of juist niet haaks op een weg komt. Dan kan er eigenlijk geen gebruik meer gemaakt worden van het zonlicht of zonne-energie of dat soort dingen. Als men dan echt duurzame woningbouw wil toepassen moet er ook echt goed gekeken worden naar de stedenbouwkundige aspecten. Of het wel mogelijk is om dan een optimaal duurzaam huis te bouwen. Zonlicht wordt vergeten. Belangrijker is dat de straatjes er zo mooi uitzien.

Wethouder Assies antwoordt dat voorliggende notitie voornamelijk met bouwen te maken heeft. Wat de heer Talens noemt, heeft meer te maken met het milieubeleidsprogramma. Duurzaamheid is niet alleen bouwen, maar ook kijken naar het water- en landschapsaspect, naar de richting, naar het stedenbouwkundig plan. De gemeente heeft hier ook invloed op. Dat staat hier niet ter discussie. Hier gaat het met name om, dat er op objectniveau voor wordt gezorgd dat de woning zo adequaat mogelijk op de toekomst is voorbereid. Daarvoor

zijn een aantal wettelijke randvoorwaarden. Daar wordt op getoetst. Maar de gemeente wil meer. Daarvoor is dit programma bedoeld. Als men meer wil, moet beargumenteerd kunnen worden waarom dit voor mensen aantrekkelijk is. Daarmee is niets mis. Een hoger niveau kan worden bereikt door bepaalde investeringen te plegen, die terug te verdienen zijn. Zonne-energie is echter lastig.

De heer Talens zegt dat er heel veel aspecten zijn waarnaar kan worden gekeken. De wethouder zegt dat zonne-energie niet rendabel te krijgen is. Het is niet rendabel te krijgen omdat er alleen maar aan wordt gedacht om met een zonneboiler of met een zonnecollector te gaan werken. Maar het gebruik maken van daglicht en zoninstraling is door het stedenbouwkundige concept in veel gevallen helemaal onmogelijk gemaakt. Die koppeling moet er toch wel degelijk ook met dit plan zijn. De wethouder zegt dat dit plan alleen maar over de gebouwen gaat en dat het milieubeleidsplan over het andere onderwerp gaat. Dan kan beter dit hele stuk worden overgeslagen en alles aan het milieubeleidsplan worden gekoppeld. Dan wordt alles in één keer behandeld. De heer Talens vindt het namelijk wel heel belangrijk.

Wethouder Assies wijst erop dat dit een uitwerking van een deel is. Het zijn deelaspecten die nader worden uitgewerkt. Het zal handen en voeten krijgen. Wat de heer Talens zegt klopt, maar het gaat over een ander aspect. Het gaat dan over passief gebruik maken van zonnewarmte. De wethouder sprak echter over actief gebruik maken. Natuurlijk moet in het kader van een stedenbouwkundig programma rekening worden gehouden met de bouwrichting, voor het gebruik van optimale zonnewarmte. In algemene zin kan spreker dit, ten aanzien van duurzaam bouwen, wel als randvoorwaarde meegeven, maar niet op individueel niveau. Dat is lastiger. Het één hoeft het ander niet uit te sluiten. Dat is wat hij probeert te zeggen. Er is sprake van heel veel kansen en sommige kansen zijn op dit moment economisch nog niet echt rendabel te krijgen en andere kansen wel. Maar er kan veel meer dan wettelijk is voorgeschreven en daarvoor wordt gepoogd mensen te verleiden.

De heer Kloos vraagt of daar ook een beloning tegenover staat.

Wethouder Assies zegt dat de beloning in de eigen portemonnee voelbaar is.

De heer Kloos zegt dat dit nu elke keer het punt is. De burgers bezuinigen aan alle kanten. Terecht dat de wethouder allerlei voorbeelden aangeeft hoe dit gedaan zou kunnen worden. Aan het einde van het jaar zegt de heer Kloos tegen moeder de vrouw dat er weer 150 euro bespaard is op energie in dit geval. En op 1 januari bericht Essent dat hij weer 150 euro meer moet gaan betalen op jaarbasis. Omdat de aandeelhouders, in dit geval ook de gemeente, moeten worden uitbetaald.

Wethouder Assies antwoordt dat de heer Kloos en hij soms een andere beleving van de werkelijkheid hebben. Meer weet hij hierop niet te zeggen.

TWEEDE TERMIJN

De heer Van Mombergen deelt mee dat de fractie zich, na de uitspraken van de wethouder, moet beraden op hoe met het één en ander moet worden omgegaan. De wethouder heeft vanavond gereageerd op innovatief bouwen. De fractie heeft gekeken op internet naar wonen in molshopen en naar huizen die later moeten worden afgebroken. Daarmee kan de fractie niet akkoord gaan. De fractie kan ook niet met dit stuk akkoord gaan.

De voorzitter brengt het voorstel 'gewijzigd vaststellen van het beleidsplan Duurzaam Bouwen Gemeente Tynaarlo' in stemming. De fracties van ChristenUnie, Gemeentebelangen, CDA, VVD, GroenLinks, PvdA, D66 zijn voor.

Met de aantekening dat de fractie van Leefbaar Tynaarlo tegenstemt, wordt conform het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 11 maart 2008 besloten.

15. Begrotingswijzigingen

Er wordt zonder hoofdelijke stemming conform het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 11 maart 2008 besloten.

16. Informatie van de Rekenkamercommissie Tynaarlo

Hierover worden geen opmerkingen gemaakt.

17. Informatie uit het college /namens het college

Mevrouw Van den Berg heeft een opmerking over de besluitenlijst van 11 maart in combinatie met de stukken. Vorige week is de fractie van D66 bij een bijeenkomst geweest over het landgoed. In het besluitenlijstje staat dat de gemeente in beginsel medewerking wil verlenen aan de bestemmingsplanwijziging ten behoeve van landgoedontwikkeling van de familie Doornbos aan de Kerkweg ten zuiden van Yde. Het blijkt dat het oorspronkelijke plan gewijzigd is. De bewoners hebben ooit een brief naar de gemeente gestuurd. Zij waren niet op de hoogte van de wijziging. Begrepen werd dat de afhandeling ervan in september of oktober zou hebben plaatsgevonden. Zij vraagt het college hoe dit zit en of het college er voor zorgt dat de bewoners op de hoogte worden gebracht van de veranderingen.

De voorzitter vat samen dat mevrouw Van den Berg wil weten of de aan de raad verstrekte informatie de juiste is.

Mevrouw Van den Berg antwoordt dat zij op dat moment er vanuit ging dat de verstrekte informatie de juiste was.

Wethouder Kosmeijer zegt dat pas op het moment dat de aanvraag wordt ingediend de gemeente aan zet is. De initiatiefnemer is dan in beginsel gehouden om te communiceren met de omgeving. Dit hebben zij kennelijk gedaan. Er is vorige week een bijeenkomst

geweest. Het college is voornemens om de raad schriftelijk te informeren over de ontwikkelingen. Niet alleen ten aanzien van deze locatie, maar ook over een aantal andere locaties waar landgoedontwikkelingen bezig zijn. Dat zal op zeer korte termijn gebeuren.

Mevrouw Van den Berg antwoordt dat het haar specifiek om de bewoners ging, die niet geïnformeerd waren door de gemeente.

Wethouder Kosmeijer wijst er op dat hij zojuist al heeft aangegeven dat de gemeente formeel niet aan zet is. Dat is opgepakt door de initiatiefnemers. De verhoudingen moeten juist worden weergegeven. Het is in beginsel aan de initiatiefnemer om op het moment dat deze met een project aan de gang gaat, zoveel mogelijk draagvlak in de omgeving te creëren. Daarna is de gemeente aan zet om naar de omgeving te communiceren.

18. Ingekomen stukken

De ingekomen stukken worden voor kennisgeving aangenomen.

19. Stukken in de leesmap ter kennisneming

Hierover worden geen opmerkingen gemaakt.

20. Gemeenschappelijke Regelingen

Hierover worden geen opmerkingen gemaakt.

21. Sluiting

De vergadering wordt vervolgens om 23.10 uur gesloten.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Tynaarlo in zijn openbare vergadering van

De voorzitter,

De griffier,